

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 19

Η Χριστιανική κοινότητα μέσα σ' έναν πλουραλιστικό κόσμο

1. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

1.1. Ερωτήσεις ανάπτυξης

1. Τι ονομάζεται πλουραλισμός στο σύγχρονο κόσμο και ποιο είναι το περιεχόμενό του;
2. Πού οφείλεται το φαινόμενο του πλουραλισμού και ποιοι φορείς σε παγκόσμιο επίπεδο υποστηρίζουν την επικράτησή του;
3. Ποιο είναι το περιεχόμενο του λόγου του Ιησού «...όποιος, λοιπόν, δεν είναι εναντίον μας είναι με το μέρος μας»; (Μαρκ. 9, 40). Τι νόημα προσδίδει στον πλουραλισμό από χριστιανική άποψη;
4. Πώς γίνεται κατανοητή η διαλεκτική και κριτική στάση της Εκκλησίας στο σύγχρονο πλουραλιστικό κόσμο;
5. Ποια είναι η στάση της Εκκλησίας απέναντι σε κοινωνικά συστήματα που σέβονται τον άνθρωπο και ποια προς εκείνα που πολεμούν το έργο της; Στην τελευταία αυτήν περίπτωση με τι όπλα υπερασπίζεται ο χριστιανός την αλήθεια της Εκκλησίας;
6. Ποια είναι η στάση της Εκκλησίας στο σύγχρονο πλουραλιστικό κόσμο;

1.2. Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. Με βάση το «έρχου και ίδε» (Ιωάν. 1,47), ποιο είναι το χρέος του χριστιανού στα πλαίσια μιας πλουραλιστικής κοινωνίας προς όλους τους ανθρώπους;
2. Με ποια μέσα η Εκκλησία υπερασπίζεται τις αλήθειες και το έργο της;
3. Πού οφείλεται το φαινόμενο του πλουραλισμού στην εποχή μας;
4. Ποιο είναι το περιεχόμενο της προτροπής του Ιησού προς τους μαθητές του «...όποιος δεν είναι εναντίον μας είναι με το μέρος μας» (Μαρκ. 9, 40);

1.3. Συνδυασμός ερωτήσεων ανάπτυξης και σύντομης απάντησης

1. Η Εκκλησία αποτελεί μια πολυσυλλεκτική κοινότητα, στην οποία μπορούν όλοι να συμμετάσχουν συνεισφέροντας στην ανακαίνιση του κόσμου.
 - α. Πώς δικαιολογείται κατά τη χριστιανική άποψη ο πλουραλισμός;
 - β. Ποια είναι η στάση της Εκκλησίας απέναντι σε αντιλήψεις που έχουν αρνητική τοποθέτηση προς τις αρχές της;
2. Υπάρχουν άνθρωποι, οι οποίοι χωρίς να ανήκουν στον κύκλο της Εκκλησίας, υλοποιούν τις χριστιανικές αξίες. Είναι οι ανώνυμοι χριστιανοί.
 - α. Ποια στάση κρατάει η Εκκλησία απέναντί τους;
 - β. Πρέπει να συνεργάζεται ο Χριστιανισμός με κοινωνικά και φιλοσοφικά συστήματα που δεν αντιστρατεύονται τις αρχές του;
 - γ. Γιατί ο πλουραλισμός αποτελεί αναντίρρητη θέση του Χριστιανισμού;

1.4. Ερωτήσεις κλειστού ή αντικειμενικού τύπου

α) Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής

Να βάλετε σε κύκλο τη σωστή απάντηση.

1. Η Εκκλησία ως κοινωνία προσώπων:
 - α. αρνείται τον πλουραλισμό
 - β. τον αποδέχεται εξ ανάγκης
 - γ. διεκδικεί την πρωτοκαθεδρία στο σύγχρονο πλουραλιστικό κόσμο.
2. «Εγώ ειμί η αλήθεια η οδός και η ζωή» (Ιωαν. 14, 6), σημαίνει:
 - α. ότι ο Χριστός είναι η αλήθεια
 - β. ότι ο κάθε άνθρωπος μπορεί να ανακαλύψει υποκειμενικά την αλήθεια
 - γ. ότι, αφού ο Χριστός είναι η αλήθεια, μπορεί να επιβάλλεται αυτή στους άλλους με οποιοδήποτε τρόπο.
3. Η στάση του Χριστιανισμού στο σύγχρονο πλουραλιστικό κόσμο είναι:
 - α. επικριτική
 - β. πλήρους αποδοχής του
 - γ. διαλεκτική και κριτική.

4. Ο Ιησούς ανήκει σ' όλους τους ανθρώπους. Γι' αυτό οι πιστοί οφείλουν:
- α. να εξαναγκάζουν τους άλλους να τον αποδεχτούν
 - β. να καταδικάζουν και να αποκλείουν από την Εκκλησία όσους δεν τον αποδέχονται
 - γ. να κατηγοριοποιούν τους ανθρώπους σε ανώτερους και κατώτερους με βάση την πίστη τους.
 - δ. να καλούν όλους τους ανθρώπους σε προσωπική σχέση και γνωριμία με τον Χριστό.

β) Ερωτήσεις διάταξης

Η Εκκλησία συνεργάζεται με κοινωνικά συστήματα, τα οποία σέβονται τα ανθρωπιστικά δικαιώματα. Όταν, όμως, κάποια συστήματα εχθρεύονται την αποστολή της, τότε υποχρεώνεται να υπερασπιστεί την αλήθεια και το έργο της. Μπορείτε να βάλετε σε μια σειρά τα μέσα που χρησιμοποιεί η Εκκλησία;

Λανθασμένη σειρά	Σωστή σειρά
α) Προσευχή	α)
β) Μετά πειθούς λόγος	β)
γ) Μαρτύριο	γ)
δ) Έμπρακτη αγάπη	δ)

γ) Ερωτήσεις συμπλήρωσης κενού

Να συμπληρώσετε τα κενά του αποσπάσματος που ακολουθεί, βάζοντας στην κατάλληλη θέση τις παρακάτω λέξεις:

επιβολή, θεανθρώπινη, αρνητική, φιλοσοφικά, ιδεολογικά, περιθώριο, ανακαίνιση, κοινότητα, διαλεκτική.

Η Εκκλησία είναι πραγματικά πολυσυλλεκτική, στην οποία καλούνται όλοι να συμμετάσχουν στην αναγκαία προσπάθεια της του κόσμου. Γι' αυτό το λόγο η στάση της Εκκλησίας στο σύγχρονο πλουραλιστικό κόσμο είναι και κριτική. Αυτό σημαίνει ότι δε βρίσκεται στο των κοινωνικών εξελίξεων. Δεν τηρεί

..... στάση απέναντι στα, κοινωνικοπολιτικά καισυστήματα, αλλά και ούτε ταυτίζεται με αυτά. Κι αυτό, γιατί η Εκκλησία, ως κοινωνία, δεν είναι ιδεολογία με στόχο την αναγκαστική των άρθρων της πίστης της.

ε) Ερωτήσεις διαζευκτικής απάντησης ή του τύπου “σωστό-λάθος”

Χαρακτηρίστε τις παρακάτω προτάσεις ως σωστές ή λανθασμένες, βάζοντας σε κύκλο το αντίστοιχο γράμμα (Σ για το σωστό, Λ για το λάθος).

1. Η Εκκλησία αντιτίθεται στον πλουραλισμό.	Σ	Λ
2. Η χριστιανική αλήθεια αποτελεί ιδεολογικό σχήμα.	Σ	Λ
3. Ο Χριστός έχει πει: «όσοι δεν είναι εναντίον μας είναι με το μέρος μας».	Σ	Λ
4. Ο Χριστιανισμός απέναντι στον πλουραλιστικό κόσμο στέκεται διαλεκτικά και κριτικά.	Σ	Λ
5. Η Εκκλησία αποτελεί μια πολυσυλλεκτική κοινότητα, στην οποία όλοι μπορούν να συμμετάσχουν για την ανακαίνιση του κόσμου.	Σ	Λ
6. Οι χριστιανοί έχουν το δικαίωμα να επιβάλουν την άποψή τους και με οποιοδήποτε τρόπο.	Σ	Λ

1.5. Συνδυασμός ερωτήσεων αντικειμενικού τύπου και ανοικτής απάντησης

Κυκλώστε το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση, αιτιολογώντας με συντομία την απάντησή σας.

- Η Εκκλησία είναι πραγματικά πολυσυλλεκτική κοινότητα, στην οποία καλούνται όλοι να συμμετάσχουν.
 - α. Εξαιρούνται οι άνθρωποι εκείνοι που τηρούν ουδέτερη στάση απέναντι στο Χριστιανισμό.
 - β. Στην ανακαίνιση του κόσμου δεν αποκλείεται κανένας άνθρωπος, αφού η Εκκλησία έχει ως αρχή της τη διαλεκτική στάση στα πλαίσια του σύγχρονου κόσμου.

- γ. Η παραπάνω αρχή αφορά μόνον το Χριστιανισμό στο Δυτικό κόσμο.
- δ. Η Εκκλησία είναι μεν πολυσυλλεκτική κοινότητα, αλλά ο πλουραλισμός την αφήνει αδιάφορη, εφόσον αντιτίθεται στο πνεύμα της.

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΗΤΙ

1. Να παρουσιαστεί μια εργασία με θέμα:
«Ο Χριστός είπε προς τους μαθητές του ότι «όποιος δεν είναι εναντίον μας, είναι με το μέρος μας». Και ο Φίλιππος προσκάλεσε τον Ναθαναήλ με το «έρχου και ίδε». Ποιους εννοεί ως εν δυνάμει πιστούς ο Ιησούς και προς ποιες ομάδες απευθύνεται σήμερα το κάλεσμα του Φιλίππου;».
2. Να δοθεί το περίγραμμα (περιγραφή, δομή, κοινωνικές ομάδες, ιδεολογίες, ποικιλία πολιτιστικών και πολιτικών ενδιαφερόντων) μιας πλουραλιστικής κοινωνίας και να τοποθετηθεί ο Χριστιανισμός στα πλαίσιά της.

3. ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Να παρουσιαστεί το πώς (τρόπος, μέθοδος και στόχος) δίνεται και εξετάζεται το περιεχόμενο του πλουραλισμού σε άλλα σχολικά μαθήματα και να συσχετιστεί με το νόημα που του αποδίδεται στο Χριστιανισμό. (Ομαδική εργασία)
2. Να γίνει μια «δημοσιογραφική» έρευνα από ομάδα μαθητών στα πλαίσια της σχολικής μονάδας με θέμα:

«Τι μπορεί να προσφέρει η Εκκλησία στα πλαίσια μιας πλουραλιστικής κοινωνίας και με ποιον τρόπο».

Οι απαντήσεις μπορούν να οργανωθούν σε ένα ενιαίο κείμενο, όπου, εκτός από την ιστορική συνεισφορά της, θα καταγράφονται και θα απαριθμούνται προτάσεις συμβολής της Εκκλησίας στη σύγχρονη κοινωνία, χωρίς να αποκλείονται και στοιχεία καλόπιστης κριτικής προς αυτήν.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 20

Η Χριστιανική θεώρηση του κράτους και της πολιτικής

1. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

1.1. Ερωτήσεις ανάπτυξης

1. Η διάκριση ανάμεσα σε νόμιμη εξουσία και τυραννικό καθεστώς αποτελεί μια ιστορική κατάκτηση του ανθρωπίνου γένους. Αφού προσδιορίσετε το περιεχόμενο των δύο αυτών μορφών εξουσίας, να δείξετε ποιο και γιατί από αυτά συμφωνεί με τις αρχές του Χριστιανισμού.
2. Παραμένοντας σταθερός στην αρχή «πειθαρχείν δεί Θεώ μάλλον ή ανθρώποις» (Πρ. 5, 29), σε ποιες περιπτώσεις ο χριστιανός υπακούει στην κρατική εξουσία και πότε αρνείται να της δώσει τη συγκατάθεσή του;
3. Στα πλαίσια της μεταμόρφωσης του κόσμου σε Βασιλεία του Θεού, ποιοι πρέπει να είναι οι στόχοι μιας εξουσίας με χριστιανικό περιεχόμενο;
4. Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι ο Χριστιανισμός κρατάει μια κριτική στάση απέναντι στους αντιρρησίες συνείδησης;
5. Ο Χριστιανισμός, αν και είναι αντίθετος στη βία και τον πόλεμο, ταυτίζεται με τις απόψεις των αντιρρησιών συνείδησης;
6. Γιατί η Εκκλησία δεν πρέπει να ταυτίζεται με έναν κομματικό φορέα; Η πολιτικοποίηση είναι σύμφωνη ή αντίθετη με το πνεύμα του Χριστιανισμού και γιατί;

1.2. Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. Ποιο πρέπει να είναι το περιεχόμενο της ευθύνης μιας πολιτικής εξουσίας, ώστε αυτή να κινείται στα πλαίσια της Βασιλείας του Θεού;
2. Θεωρείτε σωστό να διακρίνονται τα κόμματα σε χριστιανικά και μη χριστιανικά; Αιτιολογείστε την απάντησή.
3. Ποια είναι η στάση της Εκκλησίας απέναντι στους αντιρρησίες συνείδησης;
4. Σε ποια περίπτωση η Εκκλησία προτείνει στο χριστιανό να μην υπακούσει στην πολιτική εξουσία;

1.3. Συνδυασμός ερωτήσεων ανάπτυξης και σύντομης απάντησης

1. Ο Σολόβιεφ (Ρώσος χριστιανός διανοητής), έχει υποστηρίξει ότι «σκοπός του κράτους δεν είναι η πραγματοποίηση του παραδείσου στη γη, αλλά η παρεμπόδιση του κόσμου να μεταβληθεί σε κόλαση».
 - α. Πότε μια κρατική εξουσία κινείται μέσα σε χριστιανικά πλαίσια;
 - β. Οι πολιτικές διαδικασίες πρέπει ή όχι να αφήνουν αδιάφορο το χριστιανό;
2. Αποστολή της Εκκλησίας είναι να αποτελεί μια ενοποιό δύναμη σ' ολόκληρη την κοινωνία.
 - α. Αυτή η αρχή δικαιολογεί τη σύμπραξη της Εκκλησίας με ανελεύθερα και ολοκληρωτικά καθεστάτα;
 - β. Ποια πρέπει να είναι η στάση του χριστιανού απέναντι σε πολιτεύματα και κοινωνικά συστήματα που καταπιέζουν τους πολίτες;
3. Αν και ο Χριστιανισμός αντιτίθεται στη βία και στον πόλεμο, εντούτοις δεν ταυτίζονται οι απόψεις του με αυτές των αντιρρησιών συνείδησης.
 - α. Για ποιους λόγους η Εκκλησία δέχεται κατ' ανάγκη τη στράτευση των μελών της;
 - β. Θεωρείτε ότι η ολική άρνηση στράτευσης στην πατρίδα μας θα προαγάγει την ειρήνη, τοπικά και παγκόσμια, ή είναι δυνατόν να θέσει τη χώρα μας σε περιπέτειες;

1.4. Ερωτήσεις κλειστού ή αντικειμενικού τύπου

α) Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής

Να βάλετε σε κύκλο τη σωστή απάντηση.

1. Σκοπός κάθε κράτους και εξουσίας είναι:
 - α. να επιβάλουν την κυριαρχία τους με τη χρήση της δύναμης και τον αυταρχισμό
 - β. να επεμβαίνουν στην προσωπική ζωή και συνείδηση των πολιτών ως υπέρτατη αρχή
 - γ. να προστατεύουν τα अपαράβατα ανθρωπιστικά δικαιώματα με το δημοκρατικό πολίτευμα.

2. Η ορθόδοξη Εκκλησία αντιλαμβάνεται την πολιτική και το κράτος:
 - α. ως δώρο Θεού στον άνθρωπο για να βελτιώσει τις συνθήκες της ζωής του
 - β. ως εξουσίες δοσμένες από το Θεό σε συγκεκριμένους χαρισματούχους ανθρώπους για να κυβερνήσουν τις ανθρώπινες μάζες
 - γ. ως τις υπέρτατες εξουσίες στον κόσμο, χωρίς να δίνουν λόγο για τις πράξεις τους σε κανέναν.

3. Στόχος κάθε εξουσίας και χριστιανικής πολιτείας είναι:
 - α. να κυβερνούν το λαό με βάση τις ιδιοτροπίες τους
 - β. να υπηρετούν το λαό και να θυσιάζονται γι' αυτόν
 - γ. να υπερασπίζονται το δίκαιο του ισχυρού για να υπάρχει κοινωνική τάξη
 - δ. να ελέγχουν τις συνειδησιακές επιλογές των πολιτών.

4. Η Ελλαδική Εκκλησία στέκεται με προβληματισμό απέναντι στους αντιρρησίες συνείδησης:
 - α. γιατί υποστηρίζει τον πόλεμο ως μέσον επίλυσης των διαφορών μεταξύ των λαών
 - β. γιατί επιθυμεί να διαφοροποιηθεί από άλλες θρησκευτικές ομάδες και ιδεολογίες που αρνούνται για τους δικούς τους λόγους τη στράτευση
 - γ. γιατί αποτελεί ουτοπικό και επικίνδυνο αίτημα, ιδιαίτερα για την αυτοδιάθεση και ελευθερία στην Ελλάδα, εφόσον έχει να αντιμετωπίσει πλήθος αμφισβητήσεων της ιστορικής της ταυτότητας, όσο και των γεωγραφικών της συνόρων.

5. Ο Χριστιανισμός θεωρεί τον πολυκομματισμό ως:
 - α. αντίθετο προς τις αρχές του και αντιχριστιανικό
 - β. αναγκαία κοινωνική συνθήκη, αλλά δεν ταυτίζεται με κανέναν κομματικό φορέα
 - γ. χρήσιμο για την κοινωνία, αλλά διακρίνει το κόμματα σε χριστιανικά και μη χριστιανικά.

β) Ερωτήσεις συμπλήρωσης κενού

Να συμπληρώσετε τα κενά του αποσπάσματος που ακολουθεί, βάζοντας στην κατάλληλη θέση τις παρακάτω λέξεις:

*δώρο Θεού, αγάπη, Βασιλεία Θεού, ελευθερία, κρατική εξουσία,
διδασκαλία του Χριστού, ιδανικό.*

Η Εκκλησία αντιλαμβάνεται την πολιτική και την οργανωμένη κοινωνία, το κράτος, ως στον άνθρωπο με στόχο να οργανώσει τη ζωή του και τη ζωή της κοινωνίας και να βελτιώσει τις συνθήκες της. Μια που θα προσπαθεί για μια ειρηνική και πολιτισμένη κοινωνία, που θα σέβεται τις των πολιτών της και θα έχει επίγνωση των ορίων της, κινείται μέσα στα πλαίσια του που η Εκκλησία θέλει να πραγματοποιήσει, της Όταν, όμως, η κρατική εξουσία υπερβαίνει τα όριά της, απολυτοποιεί τον εαυτό της και απαιτεί από το χριστιανό να πράξει αντίθετα από τη, χωρίς σεβασμό προς τον άνθρωπο, χωρίς και ελευθερία, τότε ο χριστιανός δεν υπακούει.

γ) Ερωτήσεις διαζευκτικής απάντησης ή του τύπου “σωστό-λάθος”

Χαρακτηρίστε τις παρακάτω προτάσεις ως σωστές ή λανθασμένες, βάζοντας σε κύκλο το αντίστοιχο γράμμα (Σ για το σωστό, Λ για το λάθος).

1. Το ολοκληρωτικό κράτος επεμβαίνει στη ζωή των πολιτών, χωρίς να αφήνει περιθώρια επιλογής.	Σ	Λ
2. Η πολιτική ζωή είναι δώρο του Θεού στον άνθρωπο.	Σ	Λ
3. Η πολιτική εξουσία, όταν υπερβαίνει τα όριά της, γίνεται είδωλο.	Σ	Λ
4. Η Εκκλησία δεν ταυτίζεται με κανένα κόμμα ή πολιτικό φορέα.	Σ	Λ
5. Η πολιτική δράση είναι αντιχριστιανική κοινωνική αρχή.	Σ	Λ
6. Η βία και ο πόλεμος αποτελούν αρχές της χριστιανικής πίστης.	Σ	Λ
7. Η εκκλησιαστική ηγεσία επιβάλλεται να αποτελεί πάντα και την πολιτική εξουσία.	Σ	Λ
8. Ο Χριστιανισμός απορρίπτει το δημοκρατικό πολίτευμα ως εχθρικό προς το έργο του Χριστού.	Σ	Λ

1.5. Συνδυασμός ερωτήσεων αντικειμενικού τύπου και ανοικτής απάντησης

Κυκλώστε το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση, αιτιολογώντας με συντομία την απάντησή σας.

- Στη σύγχρονη δημοκρατία είναι απαραίτητος ο θεσμός των κομμάτων. Αποτελούν συστατικό στοιχείο της δημοκρατίας, που επιβεβαιώνει την ελεύθερη επιλογή των πολιτών.
 - α. Η Εκκλησία αποδέχεται αυτήν την αρχή, χωρίς να ταυτίζεται με ένα από αυτά τα κόμματα.
 - β. Τα κόμματα διακρίνονται σε φιλικά και σε εχθρικά προς το Χριστιανισμό, οπότε και η Εκκλησία άλλα από αυτά απορρίπτει και άλλα αποδέχεται.
 - γ. Η πολιτική δράση αφήνει απολύτως αδιάφορη την Εκκλησία.
 - δ. Ο Χριστιανισμός προετοιμάζει τους ανθρώπους για τη Βασιλεία του Θεού και γι' αυτό το λόγο απαιτεί από τα κόμματα να συνεργάζονται αναγκαστικά μαζί της.

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΗΤΙ

Στη δυτική Ευρώπη υπάρχουν πολιτικά κόμματα που ονομάζονται «χριστιανοδημοκρατικά» ή «χριστιανικές κοινωνικές ενώσεις». Εξετάστε κατά πόσον είναι ορθός έναν τέτοιος τίτλος και αν η Ορθόδοξη Εκκλησία συμφωνεί με την ιδιοποίηση της ονομασίας «Χριστιανικό» για έναν πολιτικό φορέα.

3. ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Η Ορθόδοξη θεώρηση της κοινωνίας, με βάση το βιβλίο του π. Γεωργίου Μεταλληνού «Ορθόδοξη θεώρηση της κοινωνίας», εκδ. Μήνυμα.
2. Η Ορθόδοξη αντίληψη για την πολιτική ζωή και την εξουσία, με βάση κείμενα του Ιερού Χρυσοστόμου.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 21

Φανατισμός και ανεξιθρησκεία

1. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

1.1. Ερωτήσεις ανάπτυξης

1. Ποια είναι τα γενικά χαρακτηριστικά του φαινομένου του φανατισμού και της μισαλλοδοξίας και ειδικότερα του θρησκευτικού φανατισμού;
2. Ποιες είναι οι συνθήκες μέσα στις οποίες αναπτύσσεται γενικά ο φανατισμός και ποια αίτια προκαλούν τις επικρατέστερες μορφές φανατισμού;
3. Μέσα από σύντομη ιστορική αναδρομή ποιές είναι οι κυριότερες εκδηλώσεις θρησκευτικού φανατισμού στη Βαλκανική αλλά και στον ευρύτερο Δυτικό κόσμο; Ποιές είναι οι μέχρι σήμερα αντιδράσεις στο φαινόμενο αυτό;
4. Η έννοια της ανεξιθρησκίας. Πώς εκφράστηκε η πολιτική βούληση για την τήρησή της σε ιστορικές για τον ευρωπαϊκό χώρο στιγμές; Ποια στάση τηρεί μέχρι σήμερα η Ορθόδοξη Εκκλησία για τον αποκλεισμό εκδηλώσεων θρησκευτικού φανατισμού;
5. Πώς εκφράζεται το πολιτικό και θρησκευτικό ήθος στη νεότερη Ελλάδα στο ζήτημα της ανεξιθρησκίας;

1.2. Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. Τι ακριβώς εννοούμε με τον όρο ‘θρησκοληψία’;
2. Ποια είναι τα αίτια του θρησκευτικού φανατισμού;
3. Ποια σημαντικά γεγονότα της Ιστορίας σηματοδότησαν αλλά και προέβαλαν το δικαίωμα της ανεξιθρησκίας;
4. Τι έκανε η Εκκλησία για την εξάλειψη του φαινομένου του θρησκευτικού φανατισμού;

1.3. Συνδυασμός ερωτήσεων ανάπτυξης και σύντομης απάντησης

1. Ο φανατισμός είναι φαινόμενο που χαρακτηρίζεται συνήθως από βίαιες ενέργειες και εμμονή κάποιων στις πεποιθήσεις τους:
 - α. Ποια είναι η διαφορά του από την αγωνιστικότητα της αληθινής χριστιανικής πίστης;
 - β. Με ποιες ενέργειες εμφανίζεται ως θρησκευτικός φανατισμός;
2. Ο φανατισμός γενικά δεν είναι γνώρισμα ώριμης πνευματικής καλλιέργειας:
 - α. Ποια είναι τα αίτια του σε ψυχολογικό επίπεδο;
 - β. Ποια είναι τα πολιτικά, κοινωνικά και θρησκευτικά αίτια της εμφάνισής του;
3. Ο θρησκευτικός φανατισμός έχει καταγραφεί με ποικίλα γεγονότα στην Ιστορία:
 - α. Ποιες είναι οι κυριότερες φάσεις του φαινομένου αυτού;
 - β. Ποια θα πρέπει να είναι η στάση του χριστιανού απέναντι σε αλλόθρησκους και αλλόδοξους;

1.4. Ερωτήσεις κλειστού ή αντικειμενικού τύπου

α) Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής

Να βάλετε σε κύκλο τη σωστή απάντηση.

1. Ο θρησκευτικός φανατισμός που εμφανίζεται ως πουριτανισμός εκφράζεται:
 - α. με άκριτη αυστηρότητα στο τι είναι ηθικό
 - β. με τη στρατολόγηση οπαδών με έξυπνα μέσα
 - γ. με την προσπάθεια επέκτασης μιας θρησκείας.
2. Ο Χριστιανισμός ως θρησκεία αρνείται τον φανατισμό και τη μισαλλοδοξία:
 - α. Αυτό υπαγορεύεται από τη ζωή του Χριστού, τη συμπεριφορά των Αποστόλων και τα κείμενα της Καινής Διαθήκης
 - β. Επειδή η θέση του χριστιανού απέναντι στους αλλόθρησκους πρέπει να χαρακτηρίζεται από σεβασμό στις ιδέες τους
 - γ. Επειδή υπάρχουν απαγορευτικές διατάξεις στο διάταγμα περί ανεξιθρησκίας του Μ. Κωνσταντίνου, ήδη από το 313 μ.Χ..

3. Τα πολιτικά και κοινωνικά αίτια του φανατισμού έχουν σχέση:
- α. με την ελλιπή πληροφόρηση των πολιτών από τους θρησκευτικούς ηγέτες
 - β. με το φαινόμενο πλουτισμού που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια στις κοινωνίες της Δύσης
 - γ. με το μίσος με το οποίο τροφοδοτούν οι πολιτικές ηγεσίες τις κοινωνικές ομάδες, όταν υπάρχουν κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα.

β) Ερωτήσεις αντιστοίχισης ή σύζευξης

Να ενώσετε με μια γραμμή τα στοιχεία της στήλης Α με τα στοιχεία της στήλης Β. (Σε κάθε στοιχείο της στήλης Α αντιστοιχεί ένα μόνο στοιχείο της στήλης Β)

Α	Β
θρησκευτικός φανατισμός	ελευθερία πίστης
ανεξιθρησκία	διωγμοί
Ιερά Εξέταση	εξαναγκαστική πίστη
πουριτανισμός	αγάπη
βία	αυστηρότητα ηθών
	ομαδική αντίδραση
	μέσον έκφρασης αγάπης

γ) Ερωτήσεις συμπλήρωσης κενού

Να συμπληρώσετε τα κενά του αποσπάσματος που ακολουθεί, βάζοντας στην κατάλληλη θέση τις παρακάτω λέξεις:

Ρώμη, αρέσεις, αιρετικών, χριστιανών, Βαλκανίων, Σταυροφορίες, ορθοδόξων, ρωμαιοκαθολικής, αντισημιτισμό, Ιουδαίων, θρησκευτικός, βυζαντινών, χριστιανών.

Από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα ο φανατισμός εμφανίστηκε με ένταση σε μερικές φάσεις της ιστορίας. Οι διωγμοί κατά των στην αρχαία (1^{ος} - 4^{ος} αιώνας μ. Χ.) αλλά και οι βίαιες συγκρούσεις στο εσωτερικό του Χριστιανισμού με τις λίγο αργότερα είναι χαρακτηριστικά παραδείγματα. Στο Μεσαίωνα έχουμε τους διωγμούς αυτοκρατόρων κατά, τους διωγμούς του Ισλάμ κατά των της Μέσης ανατολής και αργότερα των Πριν από την πτώση του Βυζαντίου έχουμε τις των Δυτικών

χριστιανών κατά των χριστιανών και μουσουλμάνων από τον 11^ο έως τον 15^ο αιώνα, με τις γνωστές επιδιώξεις της Εκκλησίας, αλλά και τον αργότερα (μίσος κατά των) που αναπτύχθηκε σ' όλη τη Δυτική Ευρώπη.

δ) Ερωτήσεις διαζευκτικής απάντησης ή του τύπου “σωστό-λάθος”

Χαρακτηρίστε τις παρακάτω προτάσεις ως σωστές ή λανθασμένες, βάζοντας σε κύκλο το αντίστοιχο γράμμα (Σ για το σωστό, Λ για το λάθος).

1. Πουριτανισμός είναι η σχολαστική τήρηση θρησκευτικών εντολών.	Σ	Λ
2. Θεοκρατία έχουμε όταν η Εκκλησία διοικείται από τον νόμο του Ευαγγελίου.	Σ	Λ
3. Πολλές φορές η αληθινή και γνήσια πίστη οδηγεί σε πράξεις βίας.	Σ	Λ
4. Άγνοια, έλλειψη δημοκρατικής διαπαιδαγώγησης είναι έδαφος για να ριζώσει ο φανατισμός.	Σ	Λ
5. Διωγμοί βυζαντινών αυτοκρατόρων κατά αιρετικών αποτελούν φαινόμενο θρησκευτικού φανατισμού.	Σ	Λ
6. Ο Χριστιανισμός ως θρησκεία αγάπης και ελευθερίας αρνείται τον φανατισμό.	Σ	Λ
7. Πολιτικές ηγεσίες χρησιμοποιούν το θρησκευτικό συναίσθημα των λαών σε πολιτικές σκοπιμότητες.	Σ	Λ
8. Η έννοια της ανεξιθρησκίας περιλαμβάνεται στο ελληνικό Σύνταγμα ως μια από τις βασικές αρχές του.	Σ	Λ

1.5. Συνδυασμός ερωτήσεων αντικειμενικού τύπου και ανοικτής απάντησης

Χαρακτηρίστε την παρακάτω πρόταση ως σωστή ή λανθασμένη, βάζοντας σε κύκλο το αντίστοιχο γράμμα (Σ για το σωστό, Λ για το λάθος). Αιτιολογήστε την επιλογή σας.

- Η θέση του χριστιανού απέναντι στους αλλόθρησκους και αλλόδοξους πρέπει να χαρακτηρίζεται από σεβασμό και αποδοχή των ιδεών τους.
- Σ Λ

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΙΤΙ

1. Να συζητηθούν στην τάξη μορφές του φανατισμού που συναντώνται στην εποχή μας. Να επισημανθούν τα αίτια, όταν μάλιστα το φαινόμενο αυτό εκδηλώνεται από νεαρά άτομα.
3. Να δοθεί εργασία με θέμα το φαινόμενο του φανατισμού που προέρχεται από την εμπορευματοποιημένη περιοχή του αθλητισμού και να εξαχθούν συμπεράσματα.
3. Να συζητηθεί η σχέση που μπορεί να υπάρχει ανάμεσα στον φανατικό οπαδό μιας ιδέας και τον ψευδοπροφήτη, (όπως συναντάται ο όρος «ψευδοπροφήτης» στο Ευαγγέλιο).
4. Θέμα για έρευνα στο σχολείο ή συζήτηση: *Η συμπεριφορά του θερμού οπαδού μιας αθλητικής ομάδας στην καθημερινή του ζωή, ανάμεσα σε γνωστούς και φίλους και η συμπεριφορά του ίδιου ατόμου, όταν αυτό βρίσκεται στις κερκίδες ανάμεσα στους οπαδούς της ίδιας ομάδας. Ποια είναι η διαφορά, αν υπάρχει, και ποια είναι τα πιθανά αίτια, που διαμορφώνουν την συμπεριφορά του σε καθεμιά από τις περιπτώσεις αυτές;*

3. ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Να δοθεί εργασία σε ομάδες μαθητών με στόχο την ανίχνευση πράξεων φανατισμού σε όλες τις εκδοχές του και από οποιαδήποτε αιτία και αν προέρχεται (θρησκευτικός, πολιτικός, αθλητικός, κομματικός, ατομικός, ομαδικός).
2. Με βάση αρχεία, δημοσιεύματα στον Τύπο, ιστορικά δεδομένα και γενικά από έγκυρα στοιχεία να γίνει έρευνα για τη στάση της Ορθόδοξης Ελληνικής Εκκλησίας στον διωγμό που υπέστησαν οι Εβραίοι της Ελλάδας κατά την περίοδο της Γερμανικής Κατοχής.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 22

Πόσο δίκαιη είναι η κριτική κατά του Χριστιανισμού;

1. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

1.1. Ερωτήσεις ανάπτυξης

1. Ως ποιο σημείο είναι δυνατό να επηρεάζει σήμερα ένα νέο χριστιανό η κριτική που ασκούν πολλοί κατά της πίστεώς του; Ποια είναι η απάντηση που θα μπορούσε να δώσει;
2. Είναι πάντα η κριτική κατά του Χριστιανισμού καλοπροαίρετη; Ποια τα κίνητρά της κατά τη γνώμη σου;
3. Ποια στοιχεία θα μπορούσαν να αποτελούν τις προϋποθέσεις για μια αντικειμενική κριτική απέναντι στον Χριστιανισμό; Ποια στοιχεία καταγράφονται ως προσφορά του Χριστιανισμού στον κόσμο;
4. Σε ποιους τομείς του κοινωνικού βίου πρόσφεραν οι χριστιανοί την εμπειρία της πίστης τους; Ποια στάση προτείνει η Εκκλησία στους πιστούς της απέναντι στα «κατηγορώ» που δέχεται ο Χριστιανισμός αλλά και οι ίδιοι οι χριστιανοί σε κάθε εποχή;
5. Ποιες είναι οι κυριότερες αιτίες που επισύρουν κατηγορίες κατά των χριστιανών; Πώς κατανοείς τη φράση *«Υπήρξαν στιγμές και περιπτώσεις που η Εκκλησία δεν ήταν μόνο φυλακή του ανθρώπου, αλλά και φυλακή του Θεού»*;

1.2. Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. Ποιες από τις κατηγορίες εναντίον των χριστιανών είναι δίκαιες και ποιες είναι άδικες;
2. Τα λάθη των χριστιανών στο πέρασμα των αιώνων άλλαξαν την ουσία του Χριστιανισμού; Είναι θεμιτή η διάκριση λαθών και ουσίας;
3. Είναι ο Χριστιανισμός είδος μουσειακό και γιατί;

4. Αναφέρετε επιγραμματικά ποια είναι η θετική προσφορά του Χριστιανισμού στην ιστορία.
5. Ποια είναι η ενδεδειγμένη κατά την κρίση σας αντίδραση των εκπροσώπων του Χριστιανισμού απέναντι σε κάθε είδους επικριτή;
6. Ποια θα μπορούσε να είναι η απάντηση των χριστιανών απέναντι στις ποικίλες κατηγορίες που κατά καιρούς εξαπολύονται κατά της πίστης τους και κατά του Χριστιανισμού γενικότερα;
7. Στην κατηγορία ότι ο Χριστιανισμός υπέθαλψε την αδικία της κοινωνίας σε βάρος της γυναίκας ποια θα μπορούσε να είναι η απάντησή σου;
8. Ποια διαφορά υπάρχει ανάμεσα στην κριτική κατά του Χριστιανισμού και στην κριτική κατά των χριστιανών;

1.3. Συνδυασμός ερωτήσεων ανάπτυξης και σύντομης απάντησης

1. Στο Μεσαίωνα πολλές φορές η Εκκλησία στη Δύση έθεσε φραγμούς στην επιστημονική έρευνα.
 - α. Ήταν μια κίνηση που υπαγορευόταν από το πνεύμα του Χριστού;
 - β. Ήταν θέμα ιστορικών συγκυριών και προσωπικών αντεγκλίσεων;
2. Ο Χριστός επισήμανε στους μαθητές Του: *«εάν ο κόσμος σας μισεί να ξέρετε ότι πριν από σας μίσησε εμένα...εάν με εδίωξαν θα διώξουν και εσάς»*.
 - α. Επαληθεύεται ο λόγος αυτός σήμερα;
 - β. Βαστάζουν εύκολα σήμερα οι χριστιανοί το βάρος των κατηγοριών εναντίον τους και γιατί;
3. Ο ιερός Χρυσόστομος αναφέρει ότι *«όταν η κριτική γίνεται χωρίς πάθος τότε είναι αδέκαστη και καθαρή»*.
 - α. Η κριτική κατά της Εκκλησίας γίνεται πάντα με αντικειμενικότητα και χωρίς πάθος;
 - β. Ποιο κατά τη γνώμη σας πρέπει να είναι το (ή τα) κριτήριο (α) για μια εποικοδομητική κριτική προς την Εκκλησία;

4. Στην άσκηση κριτικής γενικά απαιτούνται ορισμένες προϋποθέσεις:
 - α. Ποιες προϋποθέσεις χρειάζονται στην άσκηση κριτικής του Χριστιανισμού;
 - β. Κάτω από ποιες προϋποθέσεις η κριτική κατά των χριστιανών είναι άδικη;
5. Στην κριτική γεγονότων αποκαλύπτονται συνήθως θετικά και αρνητικά στοιχεία:
 - α. Ποια θετικά στοιχεία προκύπτουν από την κριτική του Χριστιανισμού που έχουν σχέση με τη συμβολή προσώπων;
 - β. Ποια θετικά στοιχεία στην κριτική του Χριστιανισμού προκύπτουν από τον θείο ιδρυτή του;

1.4. Ερωτήσεις κλειστού ή αντικειμενικού τύπου

α) Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής

Να βάλετε σε κύκλο τη σωστή απάντηση.

1. Σκοπός της κριτικής του Χριστιανισμού θα πρέπει να είναι:
 - α. Η αποκατάσταση των παραγκωνισμένων μέσα στους κόλπους του
 - β. Η αποκατάσταση της αλήθειας για την ουσία και την παρουσία του
 - γ. Η αποκάθαρση κάθε αρνητικού στοιχείου μέσα σ' αυτόν.
2. Η κριτική κατά του Χριστιανισμού θα μπορούσε να είναι:
 - α. Κίνητρο διόρθωσης δογματικών λαθών
 - β. Κίνητρο συνεργασίας και δραστηριοποίησης όλων των χριστιανικών δυνάμεων
 - γ. Κίνητρο αλλαγής της πορείας του για περισσότερη κοινωνική δράση.
3. Η δίκαιη κριτική του Χριστιανισμού πρέπει να περιλαμβάνει κάποια από τα παρακάτω χαρακτηριστικά:
 - α. Αναζήτηση της αλήθειας με βάση την ιδεολογία αυτού που ασκεί κριτική στο Χριστιανισμό.
 - β. Γνώση της διδασκαλίας του Χριστιανισμού, διαχωρισμό των πράξεων ορισμένων εκπροσώπων του, αναζήτηση της αλήθειας.
 - γ. Ενημέρωση σχετικά με τις διδασκαλίες άλλων θρησκειών, ώστε να διαπιστωθεί αν ο Χριστιανισμός έχει κάτι καλύτερο να παρουσιάσει.

4. Η προσφορά του Χριστιανισμού στον κόσμο πρέπει να κρίνεται με βάση:
- α. την οικονομική ενίσχυση που παρέσχε στις χώρες με χριστιανικό πληθυσμό
 - β. τη βοήθεια που πρόσφερε στην επιστημονική έρευνα
 - γ. τη θετική παρουσία του σε ζητήματα, όπως τα δικαιώματα του ανθρώπου, την ανάπτυξη της αντίληψης περί ηθικής, την καθοδήγηση του ανθρώπου για ελπίδα και πίστη όχι μόνο στα υλικά αγαθά.

β) Ερωτήσεις αντιστοίχισης ή σύζευξης

Να ενώσετε με μια γραμμή τα στοιχεία της στήλης Α με τα στοιχεία της στήλης Β. (Σε κάθε στοιχείο της στήλης Α αντιστοιχεί ένα μόνο στοιχείο της στήλης Β)

A	B
αντικειμενική κριτική	πλήρης ενημέρωση για το κρινόμενο
σκοπός κριτικής	αγωνιστές υπέρ της ανθρωπίνης
ασυμφωνία λόγων και έργων	αξιοπρέπειας
Πατέρες της Εκκλησίας	αποκατάσταση της αλήθειας
	υποκρισία
	αντικείμενο έρευνας
	υπομονή

γ) Ερωτήσεις συμπλήρωσης κενού

Να συμπληρώσετε τα κενά του αποσπάσματος που ακολουθεί, βάζοντας στην κατάλληλη θέση τις παρακάτω λέξεις:

*ηθικού, ελευθεριών, χριστιανοί, πνοή και ύφος, Εκκλησίας,
 παραδεκτό, πλουραλισμού, δικαιοσύνης, φύλων, συμβολή,
 Αναγέννησης, πνευματικών, Διαφωτισμού, ανθρωπίνης.*

Μερικοί σε διάφορες εποχές, σε συνεργασία με άλλες προσωπικότητες, αγωνίστηκαν για την κατοχύρωση των ατομικών συνέβαλαν στην κάθαρση του περιεχομένου του κώδικα και έδωσαν νέα στις τέχνες. Έχει γίνει από αντικειμενικούς μελετητές το γεγονός της αγωνιστικής προσπάθειας των χριστιανών, των μεγάλων Πατέρων της

....., για την επικράτηση του των ιδεών, της
 ισοτιμίας των δύο, της αξιοπρέπειας, της
 κοινωνικής Γενικά θεωρείται σημαντική η
 του Χριστιανισμού στην εμφάνιση των μεγάλων κινήσεων
 της και του

δ) Ερωτήσεις διαζευκτικής απάντησης ή του τύπου “σωστό-λάθος”

Χαρακτηρίστε τις παρακάτω προτάσεις ως σωστές ή λανθασμένες, βάζοντας
 σε κύκλο το αντίστοιχο γράμμα (Σ για το σωστό, Λ για το λάθος).

1. Οι Πατέρες της Εκκλησίας υπήρξαν αγωνιστές για την
επικράτηση του δικαίου και της αξιοπρέπειας.	Σ	Λ
2. Ο Χριστιανισμός συνέβαλε στην εμφάνιση της Αναγέν-
νησης και του Διαφωτισμού.	Σ	Λ
3. Η άδικη κριτική του Χριστιανισμού δημιουργεί φαινό-
μενα ψυχικής κόπωσης στους χριστιανούς.	Σ	Λ
4. Δεν είναι πάντοτε δίκαιη η κριτική που ασκείται στο
Χριστιανισμό.	Σ	Λ
5. Ο φραγμός στην επιστημονική γνώση είναι γνώρισμα
του χριστιανού.	Σ	Λ
6. Ο Χριστιανισμός αγωνίστηκε για τα δικαιώματα και
την αξιοπρέπεια της γυναίκας.	Σ	Λ
7. Οι συντηρητικές ιδεολογίες επιβραβεύτηκαν κάποιες
φορές από τους χριστιανούς.	Σ	Λ
8. Η ερμηνεία του Ευαγγελίου κάποιες φορές συμβαδίζει
με τα ατομικά συμφέροντα χριστιανών.	Σ	Λ

1.5. Συνδυασμός ερωτήσεων αντικειμενικού τύπου και ανοικτής απάντησης

Κυκλώστε το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση, αιτιολογώντας με συντομία την απάντησή σας.

- Ασκήθηκε και ασκείται κριτική σε όλα τα μεγάλα πνευματικά δημιουργήματα. Ο Χριστιανισμός, όπως ήταν φυσικό, δεν αποτέλεσε εξαίρεση. Τι θα μπορούσες να προτείνεις με βάση το πνεύμα του Χριστιανισμού;
 - α. Την εσωτερική κριτική από τα ίδια τα μέλη του Χριστιανισμού σε παγκόσμιο επίπεδο, ώστε να γίνουν προτάσεις για την αποφυγή επανάληψης των λαθών που έχουν γίνει μέχρι τώρα.
 - β. Την δημόσια μετάνοια και την συγγνώμη για τα λάθη μελών της Εκκλησίας και την συνέχιση της πορείας μέσα στον κόσμο όχι με κοσμικά κριτήρια αλλά με πνεύμα αγάπης και αυτοθυσίας για τον συνάνθρωπο που πηγάζει από τον Σταυρό του Χριστού.
 - γ. Την προσοχή της Εκκλησίας, ώστε, όταν ασχολείται με θέματα οικονομικά, πολιτικά, κοινωνικά και άλλα να συμβουλευεται επιστήμονες, γνώστες των ποικίλων αυτών καταστάσεων.
 - δ. Επειδή ο Χριστιανισμός δεν είναι μόνο κοινωνικό σύστημα, η ευθύνη είναι συλλογική αλλά βαραίνει και μεμονωμένα τα πρόσωπα εκείνα που κατά καιρούς έκαναν λάθη και μάλιστα χρησιμοποιώντας το όνομα του Χριστιανισμού.

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΙΤΙ

1. Να συζητηθεί στην τάξη κατά πόσο μπορεί ή οφείλει και με ποιούς τρόπους να αντιδρά ο χριστιανός στις αδικίες που γίνονται σε βάρος μικρών λαών από μεγάλες στρατιωτικές και οικονομικές δυνάμεις.
2. Έρευνα μεταξύ των μαθητών για τα αίτια που προκαλούν το φαινόμενο της ασυμφωνίας λόγων και έργων στη ζωή κάποιων χριστιανών. Να δειχθεί, όσο αυτό είναι δυνατό, α) αν είναι φυσική ή και συγχωρητέα παρόμοια συμπεριφορά, β) αν δυσμενείς καταστάσεις διαψεύδουν τις καλές προθέσεις και γ) αν η προσπάθεια για συνέπεια θα πρέπει να ολοκληρώνεται με κάθε

δυνατό τίμημα. (πρβλ. το Μαρκ. 2,27 «*το σάββατον διά τον άνθρωπον εγένετο, ουχ ο άνθρωπος δια το σάββατον*»).

3. Ποιο είναι το νόημα της φράσης από την ίδια διδ. ενότητα: «*ο χαρακτήρας της πίστης είναι σταυρικός*»; Να γίνει συζήτηση στην τάξη και να εξαχθούν συμπεράσματα για το πως αντιλαμβάνεται ο κάθε μαθητής τη σχέση του με το γύρο του κόσμο.
4. (βλέπε και τα 'παραδείγματα εργασιών για το σπίτι' της διδ. ενότ.16)

3. ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Να δοθεί εργασία με θέμα: *Ποια από τα μέχρι σήμερα παγκόσμια πολιτισμικά στοιχεία μπορούν να θεωρηθούν ως αποτέλεσμα της συμβολής του χριστιανικού πνεύματος;*
2. Να βρεθούν στοιχεία για τη συμβολή του Χριστιανισμού στην προσπάθεια για την διαφύλαξη της παγκόσμιας ειρήνης και της προστασίας του περιβάλλοντος.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 23

Το φαινόμενο της αθεΐας

1. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

1.1. Ερωτήσεις ανάπτυξης

1. Πώς ορίζεται η αθεΐα; Ποιες είναι οι σπουδαιότερες εκφράσεις της;
2. Ποια είναι τα κυριότερα αίτια και οι συνέπειες της αθεΐας;
3. «Η άρνηση της ύπαρξης του Θεού δεν ισοδυναμεί και με την άρνηση των ειδώλων που ο άνθρωπος υψώνει στη θέση του Θεού που αρνείται». Σχολιάστε την παραπάνω φράση, χρησιμοποιώντας παραδείγματα από την ιστορία ή την καθημερινή σας εμπειρία.
4. Ποια είναι η «θεολογία» του Λ. Φώνερμπαχ και γιατί δεν μπορεί να γίνει χωρίς δυσκολία δεκτή;
5. Ποια είναι η ρίζα της κοινωνικοπολιτικής αθεΐας του Κ. Μάρξ; Τι είναι αυτό που αγνόησε πλήρως από το κήρυγμα του Χριστιανισμού και οδηγήθηκε σε εσφαλμένα συμπεράσματα;
6. Ποια είναι η βασική θέση του Φ. Νίτσε σχετικά με τον ιδανικό τύπο ανθρώπου; Ποια είναι η πηγή της και ποια επίδραση άσκησε στην Ιστορία της ανθρωπότητας;
7. Τι εξήγηση δίνει ο Σ. Φρόντ για τη δημιουργία της θρησκείας από τους ανθρώπους και τι αδυναμίες μπορείτε να επισημάνετε σ' αυτήν την εξήγηση;
8. Αναφέρετε τους σπουδαιότερους εκπροσώπους του αθεϊσμού κατά τους νεότερους χρόνους και την εποχή μας. Τι προτείνει καθένας από αυτούς στη θέση του Θεού που αρνείται;
9. Αναπτύξτε τις σχέσεις αθεΐας και άρνησης της ηθικής.

1.2. Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. Από πότε εμφανίζεται η αθεΐα;
2. Γιατί το φαινόμενο της αθεΐας είναι πολυδιάστατο;

3. Με τι τρόπο εκδηλώνεται η αθεΐα έναντι της θρησκείας;
4. Ποιος είναι ο ρόλος της υλιστικής θεώρησης της ύλης στην εκδήλωση της αθεΐας και ποιες οι συνέπειές της;
5. Τι είναι ο «ανθρωποθεϊσμός»;
6. Πώς ονομάζει ο Κ. Μάρξ τη θρησκεία και γιατί;
7. Γιατί η πολεμική κατά της θρησκείας από τα συστήματα που εφαρμόσαν θεωρία του Κ. Μάρξ σε ορθόδοξες χώρες δεν είχε τα αναμενόμενα αρχικά αποτελέσματα;
8. Πού αναπτύσσεται η θεωρία του «υπερανθρώπου» στο έργο του Φ. Νίτσε και τι συνέπειες είχε η ιστορική του εφαρμογή;
9. Ποια είναι η αφετηρία της νιτσεϊκής θεωρίας περί «υπερανθρώπου»;
10. Ποια είναι η μορφή του πατέρα στο βάθος της ψυχαναλυτικής θεωρίας του Σ. Φρόντ και πώς μπορεί να αξιολογηθεί κριτικά;
11. Ποιες συνέπειες επισημαίνει ο Φ. Ντοστογιέφσκυ στο φαινόμενο της αθεΐας;
12. Ποιοι είναι οι πιο γνωστοί εκπρόσωποι της σύγχρονης θεωρητικής αθεΐας και ποιο το έργο τους;
13. Τι λέγεται αθεϊσμός;
14. Ποιες είναι οι κύριες βαθμίδες της αθεΐας;
15. Αναφέρετε σύγχρονες μορφές αθεϊσμού.

1.3. Συνδυασμός ερωτήσεων ανάπτυξης και σύντομης απάντησης

1. Κατηγορήθηκε ο Χριστιανισμός ως θρησκεία των αδυνάτων.
 - α. Θεμελιώστε το αβάσιμο της παρακάτω κατηγορίας.
 - β. Ποια είναι τα συνήθη αίτια που οδηγούν κάποιους να διατυπώσουν παρόμοιες κατηγορίες;
2. Ανθρώπινα λάθη χρησιμοποιήθηκαν για να μήληφθει από πολλούς υπόψη το κοινωνικό μήνυμα του Χριστιανισμού.
 - α. Είναι δικαιολογημένη μια τέτοια στάση ή όχι και γιατί;
 - β. Πώς η ψυχραιμη ιστορική θεώρηση μπορεί να δείξει ότι η κοινωνική ευαισθησία των χριστιανών πηγαινει πιο βαθιά από την πολιτική επιβολή συγκεκριμένων θεωριών περί ισότητας και κοινωνικής δικαιοσύνης;

1.4. Ερωτήσεις κλειστού ή αντικειμενικού τύπου

α) Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής

Να βάλετε σε κύκλο τη σωστή απάντηση.

1. Η άποψη του Κ. Μάρξ ότι «η θρησκεία είναι το όπιο των λαών» δικαιολογείται ίσως από κάποιες αρνητικές εκδηλώσεις του δυτικού Χριστιανισμού. Δεν πρέπει όμως να γενικεύεται διότι:
 - α. οι ορθόδοξες Εκκλησίες αγκάλιασαν όλες τις θέσεις του Κ. Μάρξ.
 - β. η πίστη στο Θεό δεν εξαρτάται από ανθρώπινα λάθη ή επιτυχίες.
 - γ. το φαινόμενο της αθεΐας είναι αποτέλεσμα της ηθικής προόδου του ανθρώπου.

2. Η φράση του Φ. Ντοστογιέφσκυ ότι «εάν δεν υπάρχει Θεός, όλα επιτρέπονται σημαίνει ότι:
 - α. η αθεΐα εξασφαλίζει την αληθινή ελευθερία από όλα τα είδωλα και τον ανθρώπινο εγωισμό
 - β. οι πιστοί δεν περνούν ποτέ στιγμές αμφιβολίας ή φόβου
 - γ. η μη αναφορά στο πρόσωπο του Θεού επιτρέπει την χωρίς ηθικές αναστολές συμπεριφορά.

3. Ο «υπεράνθρωπος» του Φ. Νίτσε:
 - α. διόρθωσε το θεωρητικό υπόβαθρο του Χριστιανισμού.
 - β. βελτίωσε τη φιλοσοφική ανθρωπολογία.
 - γ. έδωσε φιλοσοφικά ερείσματα στη ναζιστική ιδεολογία.

β) Ερωτήσεις αντιστοίχισης ή σύζευξης

Να ενώσετε με μια γραμμή τα στοιχεία της στήλης Α με τα στοιχεία της στήλης Β. (Σε κάθε στοιχείο της στήλης Α αντιστοιχεί ένα μόνο στοιχείο της στήλης Β)

A	B
«ανθρωποθεϊσμός»	άρνηση αθεϊσμός
Φ. Νίτσε	αθεΐα
φιλοσοφική θεμελίωση αθεΐας	διαλεκτικός - ιστορικός υλισμός
ο ανθρώπινος τύπος του ισχυρού	Κ. Μάρξ
εξάρτηση από το αρχέτυπο του πατέρα	Σ. Φρόντ
	«Ο ξένος»
	«Τάδε έφη Βραχμασούτρα»

γ) Ερωτήσεις συμπλήρωσης κενού

Να συμπληρώσετε τα κενά του αποσπάσματος που ακολουθεί, βάζοντας στην κατάλληλη θέση τις παρακάτω λέξεις:

Θεού, άρνηση, δισταγμός, θρησκείας, μεταφυσικού, αθεϊσμός, αγνωστικισμός, γνώση, φανερή

Αθεΐα είναι η της ύπαρξης θεών ή Θεού. Αθεϊστής λέγεται ο δεχόμενος αυτήν την άποψη και ονομάζεται η φιλοσοφική θεωρητική θεμελίωση της αθεΐας. Άλλοτε είναι και άλλοτε συγκαλυμμένη. Άλλες φορές είναι επιθετική εναντίον της και ιδιαίτερα του Χριστιανισμού και άλλες φορές ενεργεί συγκαλυμμένα. Υπάρχουν διάφορες αποχρώσεις αθεΐας, όλες όμως συναντώνται στο σημείο της άρνησης του Οι σπουδαιότερες βαθμίδες της αθεΐας είναι: ο αποδοχής θεοδίδακτων αρχών και αληθειών. η αμφιβολία για την ύπαρξη κόσμου. ο, που υποστηρίζει ότι δεν υπάρχει βεβαιότητα για την ύπαρξη υπεραίσθητου κόσμου και επομένως είναι αδύνατη η του.

δ) Ερωτήσεις διαζευκτικής απάντησης ή του τύπου “σωστό-λάθος”

Χαρακτηρίστε τις παρακάτω προτάσεις ως σωστές ή λανθασμένες, βάζοντας σε κύκλο το αντίστοιχο γράμμα (Σ για το σωστό, Λ για το λάθος).

1. Το φαινόμενο της αθεΐας πρωτοεμφανίζεται με την ανυπακοή των πρωτοπλάστων στο θείο θέλημα.	Σ	Λ
2. Αθεΐα είναι η άρνηση της ύπαρξης θεών ή Θεού.	Σ	Λ
3. Ο αγνωστικισμός υποστηρίζει τη βεβαιότητα ύπαρξης υπεραισθητού κόσμου.	Σ	Λ
4. Η υλιστική θεώρηση του κόσμου προτρέπει στο συμπέρασμα ότι υπάρχει Θεός.	Σ	Λ
5. Η ταύτιση Θεολογίας και ανθρωπολογίας δίνει την πραγματική διάσταση στις σχέσεις ανάμεσα σε Θεό και άνθρωπο.	Σ	Λ
6. Ο Μαρξ είχε ολοκληρωτικά άδικο, όταν έγραφε ότι η θρησκεία είναι το «όπιο των λαών».	Σ	Λ
7. Εισηγητής της ψυχαναλυτικής αθεΐας είναι ο Λ. Φόυερεμπαχ.	Σ	Λ
8. Ο Νίτσε με τη θεωρία του τοποθέτησε τον «υπεράνθρωπο» στη θέση του Θεού.	Σ	Λ

1.5. Συνδυασμός ερωτήσεων αντικειμενικού τύπου και ανοικτής απάντησης

Κυκλώστε το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση, αιτιολογώντας με συντομία την απάντησή σας.

- Η αναγκαιότητα της πίστης του ανθρώπου σε κάποιο Θεό επιβάλλεται σήμερα από:
 - α. τις οικονομικές δυσχέρειες που αντιμετωπίζουν οι περισσότεροι άνθρωποι.
 - β. το έλλειμμα ήθους στις πράξεις του σύγχρονου ανθρώπου, σε ατομικό και σε παγκόσμιο επίπεδο.

γ. τις σύγχρονες φιλοσοφικές τάσεις που θέλουν τον άνθρωπο ώριμο και συγκροτημένο πνευματικά.

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΙΤΙ

1. Πολλές φορές με τον όρο «αθεΐα» σημαίνεται η διαμαρτυρία για την ψεύτικη περί Θεού εικόνα που καλλιεργήθηκε από διάφορες θρησκευτικές παραδόσεις στο παρελθόν. Συζητήστε το θέμα στην τάξη. (Κ. Παπαπέτρου, Είναι η Θεολογία επιστήμη; Αθήνα 1972, σ. 54-63. Juan Arias, Ο Θεός στον οποίο δεν πιστεύω, «Πορεία Πνευματική», Αθήνα 1981).
2. Να δοθεί εργασία με σκοπό να επισημανθεί η σχέση που υπάρχει ανάμεσα στην περί Θεού αντίληψη του Σ. Φρόντ και την προσωπική του οικογενειακή εμπειρία.
3. Να αναπτυχθούν και να συγκριθούν μεταξύ τους το κοινωνικό μήνυμα του Χριστιανισμού και τα κύρια αιτήματα της μαρξιστικής θεωρίας.

3. ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Να μελετήσετε τις απόψεις του Φ. Νίτσε που αναφέρονται στην παρούσα διδακτική ενότητα μέσα από το βιβλίο του «Τάδε έφη Ζαρατούστρα».
2. Για τις σχέσεις του γερμανικού Εθνικοσοσιαλισμού με τη σκέψη του Φ. Νίτσε μπορείτε να συμβουλευτείτε το βιβλίο του Δ. Κιτσίκη, Η τρίτη ιδεολογία και η Ορθοδοξία, εκδ. Ακρίτας, Αθήνα 1990.
3. Για εργασίες να ληφθούν υπόψη και τα: Μαρξισμός και Χριστιανισμός, Ν. Μπερδιάγεφ, εκδ. «Μήνυμα», Αθήνα 1982. Ορθοδοξία και Μαρξισμός, π. Α. Γιέφτιτς, π. Γ. Μεταλληνού, Λ. Ελευθερίου, Κ. Ζουράρι, Σ. Ράμφου, εκδ. «Ακρίτας», Αθήνα 1984. Ν. Βασιλειάδη, Το λυκόφως του Μαρξισμού, «Σωτήρ», Αθήνα 1981.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 24

Πίστη και επιστήμη: αλληλοαποκλειόμενα ή αλληλοσυμπληρούμενα;

1. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

1.1. Ερωτήσεις ανάπτυξης

1. Ποια είναι η έννοια και το περιεχόμενο της χριστιανικής πίστης;
2. Ποια είναι η έννοια της επιστήμης, οι επιμέρους σκοποί της και τα αποτελέσματα της εξέλιξής της;
3. Ποια στοιχεία αποτελούν τα ιδιαίτερα γνωρίσματα της πίστης και της επιστήμης που τις κατευθύνουν προς τη συμπόρευσή τους;

1.2. Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. Πίστη: Ποιο είναι το περιεχόμενο του όρου και ποια επίπεδα του ανθρώπινου ενδιαφέροντος περιλαμβάνει;
2. Πώς θα περιέγραφες τις σχέσεις πίστης και επιστήμης;

1.3. Συνδυασμός ερωτήσεων ανάπτυξης και σύντομης απάντησης

1. Η πίστη και η επιστήμη είναι δυο σημαντικά πνευματικά μεγέθη του πολιτισμού.
 - α. Ποιο είναι το περιεχόμενο της πίστης γενικά;
 - β. Ποια είναι τα γενεσιουργά αίτια της επιστήμης;
2. Πίστη και επιστήμη είναι εκδηλώσεις του ανθρωπίνου πνεύματος που κινούνται σε διαφορετικά επίπεδα.
 - α. Μπορεί να προκύψει θέμα σύγκρουσης ανάμεσα στα δύο αυτά μεγέθη; Αν ναι, με ποιες προϋποθέσεις θα συνέβαινε κάτι τέτοιο;
 - β. Μπορεί η χριστιανική πίστη βασισμένη στο περιεχόμενό της να εμποδίσει την επιστημονική εξέλιξη;

1.4. Ερωτήσεις κλειστού ή αντικειμενικού τύπου

α) Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής

Να βάλετε σε κύκλο τη σωστή απάντηση.

- Η θρησκευτική πίστη είναι προϋπόθεση στις σχέσεις μεταξύ:
 - α. όλων των ανθρώπων της γης.
 - β. του πιστού και του Θεού.
 - γ. του χριστιανού και του Θεού.

β) Ερωτήσεις διάταξης

Η ωριμότητα της πίστης θα μπορούσε να διαβαθμιστεί σε επίπεδα ανάλογα με την ποιότητα εκείνου στον οποίο αναφέρεται. Μπορείτε να κάνετε αυτή τη διαβάθμιση;

Λανθασμένη σειρά

- α) πίστη στο συνάνθρωπο
- β) πίστη σε μια απορσδιόριστη πνευματική δύναμη
- γ) πίστη σε προσωπικό Θεό
- δ) πίστη στη δύναμη που παρέχει το χρήμα

Σωστή σειρά

- α)
- β)
- γ)
- δ)

γ) Ερωτήσεις αντιστοίχισης ή σύζευξης

Να ενώσετε με μια γραμμή τα στοιχεία της στήλης Α με τα στοιχεία της στήλης Β. (Σε κάθε στοιχείο της στήλης Α αντιστοιχεί ένα μόνο στοιχείο της στήλης Β)

A

- θρησκευτική πίστη
- χριστιανική πίστη
- επιστήμη
- χρήση της λογικής

B

- παράλογη πραγματικότητα
- φυσικός κόσμος
- ευδαιμονία
- γνώση του κόσμου
- προσωπικός Θεός
- θεία, ανώτερη δύναμη

γ) Ερωτήσεις συμπλήρωσης κενού

Να συμπληρώσετε τα κενά του αποσπάσματος που ακολουθεί, βάζοντας στην κατάλληλη θέση τις παρακάτω λέξεις:

πνευματικά, αλληλοαποκλειόμενα, πνεύματος, διαφορετικές,
επιστητό, υπεραισθητό

Πίστη και επιστήμη είναι δυο μεγάλα μεγέθη αλληλοσυμπληρούμενα και όχι Είναι δύο εκδηλώσεις του ανθρώπινου που κινούνται σε διαφορετικά επίπεδα. Επιστήμη και θρησκεία έχουν αυτόνομες περιοχές ενδιαφερόντων και έρευνας. Ανταποκρίνονται σε αξιολογικές ροπές και ανάγκες της ενιαίας ανθρώπινης ύπαρξης. Η επιστήμη ερευνά τα μυστήρια της δημιουργίας, ασχολείται με το , ενώ η θρησκεία ασχολείται με το μυστήριο του Δημιουργού, το

δ) Ερωτήσεις διαζευκτικής απάντησης ή του τύπου “σωστό-λάθος”

Χαρακτηρίστε τις παρακάτω προτάσεις ως σωστές ή λανθασμένες, βάζοντας σε κύκλο το αντίστοιχο γράμμα (Σ για το σωστό, Λ για το λάθος).

1. Η θρησκευτική πίστη είναι στοιχείο του πολιτισμού.	Σ	Λ
2. Η χριστιανική πίστη είναι θεωρητική γνώση σε κάποια θρησκευτική αλήθεια.	Σ	Λ
3. Μέθοδοι της επιστήμης είναι η παρατήρηση, το πείραμα και ο μαθηματικός λογισμός.	Σ	Λ
4. Η επιστήμη έχει συμβάλει στην επίλυση σημαντικών προβλημάτων του ανθρώπου.	Σ	Λ
5. Πίστη και επιστήμη είναι μεγέθη αλληλοσυμπληρούμενα.	Σ	Λ
6. Πίστη και επιστήμη έχουν κοινή αφετηρία την πνευματική υπόσταση του ανθρώπου.	Σ	Λ
7. Η θρησκεία βοηθεί τον άνθρωπο στην υλική πρόοδο.	Σ	Λ
8. Η επιστήμη ερευνά το πώς και γιατί έγινε ο κόσμος.	Σ	Λ

1.5. Συνδυασμός ερωτήσεων αντικειμενικού τύπου και ανοικτής απάντησης

Χαρακτηρίστε την παρακάτω προτάση ως σωστή ή λανθασμένη, βάζοντας σε κύκλο το αντίστοιχο γράμμα (Σ για το σωστό, Λ για το λάθος). Αιτιολογήστε την επιλογή σας.

- Οι σχέσεις πίστης και επιστήμης είναι σχέσεις αλληλοσυμπλήρωσης.

Σ Λ

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΗΤΙ

1. Να γίνει έρευνα μεταξύ των συμμαθητών των παιδιών πάνω στο θέμα: *πίστη και επιστήμη*.
2. Να συγκεντρωθούν απόψεις μεγάλων επιστημόνων – εφευρετών για την πίστη.

3. ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Να γίνει σχολιασμός κειμένων των Καρρέλ, Πασκάλ, Παστέρ για την πίστη.
2. Συνέντευξη – συζήτηση με ερευνητές θετικών επιστημών πάνω στο θέμα της πίστης.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 25

Ελληνισμός και Χριστιανισμός

1. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

1.1. Ερωτήσεις ανάπτυξης

1. Ποιο είναι το περιεχόμενο που προσέλαβε η έννοια του Ελληνισμού από τον 3^ο αιώνα π.χ. μέχρι και τον 4^ο μ.χ. αιώνα;
2. Ποια ήταν η σχέση Θεού και κόσμου στον Ελληνισμό;
3. Τι περιεχόμενο προσέδιδε ο Ελληνισμός στην ανθρώπινη ύπαρξη και ιστορία;
4. Στο θέμα της σχέσης Θεού και κόσμου, αλλά και στην αντίληψη περί ανθρώπου ποιες είναι οι νέες προοπτικές που έδωσε ο Χριστιανισμός στον Ελληνισμό;
5. Ποια στοιχεία πήρε και χρησιμοποίησε ο Χριστιανισμός από τον Ελληνισμό και κατά πόσο αυτό ήταν αναγκαίο;
6. Πρέπει να συγχέουμε τον Ελληνισμό με το χριστιανικό μήνυμα; Ποιες μπορεί να είναι οι συνέπειες μιας τέτοιας σύγχυσης;
7. Η ορθόδοξη παράδοση συνδυασμένη με το ελληνικό πνεύμα έχει τη δυνατότητα να δώσει προοπτικές και λύσεις σε πολλά προβλήματα του σύγχρονου Ελληνισμού, αλλά και της διεθνούς κοινότητας. Ποια μπορεί να είναι αυτά τα προβλήματα και γιατί στην αντιμετώπισή τους πρέπει να αποφεύγεται η προγονοπληξία;

1.2. Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. Ποια είναι η σχέση Θεού και κόσμου στον Ελληνισμό και στη χριστιανική αποκάλυψη;
2. Ποιες είναι οι αντιλήψεις περί ανθρώπου στον ελληνικό κόσμο και στο Χριστιανισμό;
3. Ποια δυναμικά στοιχεία από τον Ελληνισμό χρησιμοποίησε η Εκκλησία;

4. Συμφωνείτε με τον όρο «ελληνοχριστιανικός πολιτισμός»; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.
5. Η ορθόδοξη παράδοση αποτελεί μια δυναμική για το ελληνικό έθνος. Σε ποια προβλήματα μπορεί και καλείται ακόμη και σήμερα να δώσει απαντήσεις;
6. Γιατί η προγονοπληξία θεωρείται ο χειρότερος εχθρός της γνήσιας ελληνικής και ορθόδοξης παράδοσης;

1.3. Συνδυασμός ερωτήσεων ανάπτυξης και σύντομης απάντησης

1. Ο Π. Κανελλόπουλος (Ο Χριστιανισμός και η εποχή μας, σελ. 39) έχει γράψει: *«Το θαύμα που σήμανε την επικράτηση του Χριστιανισμού έσωσε το ελληνικό πνεύμα. Χωρίς το πνεύμα της Ελλάδος δε θα μπορούσε να διαμορφωθεί ο κόσμος, όπως τον ξέρουμε. Ας πούμε ο δυτικός κόσμος. Αλλά και χωρίς το Χριστιανισμό, το ελληνικό πνεύμα θα είχε ταφεί κάτω από τα ερείπια του ρωμαϊκού κόσμου»*.
 - α. Πώς επέδρασε ο Χριστιανισμός στον Ελληνισμό στη σχέση Θεού και κόσμου και στην οργάνωση της κοινωνίας;
 - β. Ποια στοιχεία παρέλαβε και χρησιμοποίησε η Εκκλησία από τον Ελληνισμό;
2. Ο Χριστιανισμός και ο Ελληνισμός αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο του δυτικού - ευρωπαϊκού πολιτισμού, το θεμέλιο κάθε περαιτέρω ανάπτυξής του.
 - α. Μπορείτε να βρείτε στοιχεία στις δομές του σύγχρονου δυτικού πολιτισμού, τα οποία να έχουν την καταγωγή τους στα δύο παραπάνω μεγέθη;
 - β. Με βάση τη σημερινή πραγματικότητα, κρίνετε επαρκή τον πολιτισμό μας ή έχει ανάγκη μεταμόρφωσης;
3. Στην ορθόδοξη παράδοση ο χριστιανός δεν ενδιαφέρεται για το γένος, τη φυλή, το φύλο, την περιουσία, για να εκτιμήσει το συνάνθρωπό του. Ο ορθόδοξος χριστιανός συναιρεί γόνιμα Χριστιανισμό και Ελληνισμό, συσπειρωμένος στη ρίζα της αγάπης.
 - α. Σε ποια προβλήματα του νεοελληνικού βίου μπορεί η ορθόδοξη Παράδοση να δώσει απαντήσεις;

- β. Γιατί η προγονοπληξία αποτελεί το χειρότερο εχθρό κάθε δημιουργικής σχέσης με την ελληνική και ορθόδοξη παράδοση;

1.4. Ερωτήσεις κλειστού ή αντικειμενικού τύπου

α) Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής

Να βάλετε σε κύκλο τη σωστή απάντηση.

1. Σχετικά με την επίδραση του Χριστιανισμού στον Ελληνισμό, αυτή συνίσταται:
 - α. στο ότι ο άνθρωπος είναι ενιαίος, η υλική του υπόσταση δεν είναι κάτι κακό, γι' αυτό και έχουμε Ανάσταση νεκρών
 - β. στο ότι Θεός και κόσμος είναι ενωμένοι και τους ανθρώπους κυβερνά η μοίρα
 - γ. στο ότι η ιστορία επαναλαμβάνεται και η φύση ή η τύχη τη ρυθμίζουν.

2. Ο Ελληνισμός παρέδωσε στη χριστιανική σκέψη:
 - α. τη γλώσσα και τη φιλοσοφία του
 - β. τον πολυθεϊσμό και τη λατρεία του
 - γ. τους θεούς και τους ναούς τους.

3. Οι όροι Ελληνισμός και Χριστιανισμός:
 - α. ταυτίζονται (ελληνοχριστιανικός πολιτισμός)
 - β. διακρίνονται ως αντίθετος ο ένας του άλλου
 - γ. συνυπάρχουν διαλεκτικά και γι' αυτό το λόγο μπορούν να συντεθούν γόνιμα.

4. Ο σύγχρονος Έλληνας και περισσότερο ο νέος πρέπει να αντιμετωπίζει την ελληνική και ορθόδοξη παράδοση:
 - α. με αρχαιολατρία και προγονολατρεία
 - β. με συντηρητισμό και συγκρατημένα
 - γ. με βιωματική διάθεση και δυναμισμό μπροστά στις σημερινές προκλήσεις.

β) Ερωτήσεις διάταξης

Η χριστιανική σκέψη χρησιμοποίησε στοιχεία από τον Ελληνισμό, επενδύοντας τον πυρήνα του κηρύγματός της με μια κατανοητή γλώσσα. Μπορείτε να βάλετε σε χρονολογική σειρά την πορεία αυτής της σχέσης Χριστιανισμού και Ελληνισμού;

Λανθασμένη σειρά

Σωστή σειρά

- α) Χριστιανοί συγγραφείς του 2^{ου} και 3^{ου} αιώνα μ.χ. οι οποίοι ονομάζονταν

Απολογητές

α)

- β) Τρεις ιεράρχες

β)

- γ) Πατέρες της Εκκλησίας

απ' τον 8^ο μ.χ. αιώνα

γ)

- δ) Ομιλία του Παύλου στους

Αθηναίους στον Άρειο Πάγο

δ)

γ) Ερωτήσεις αντιστοίχισης ή σύζευξης

Να ενώσετε με μια γραμμή τα στοιχεία της στήλης Α με τα στοιχεία της στήλης Β. (Σε κάθε στοιχείο της στήλης Α αντιστοιχεί ένα μόνο στοιχείο της στήλης Β)

A

B

Πολυθεΐα

Μυστηριακά θρησκευόμενα

Πλατωνισμός

Φυλακισμένη στο σώμα ψυχή

Η ιστορία για τον Ελληνισμό

Κυκλική πορεία

Η ιστορία στο Χριστιανισμό

Ευθύγραμμη πορεία

Ανάσταση νεκρών

Ενσώματη σωτηρία

Εκκλησία Χριστού

Θεανθρωποκεντρική πολιτεία

Ειμαρμένη

Μυστικιστικές αντιλήψεις

Χριστιανική Αποκάλυψη

δ) Ερωτήσεις συμπλήρωσης κενού

Να συμπληρώσετε τα κενά του αποσπάσματος που ακολουθεί, βάζοντας στην κατάλληλη θέση τις παρακάτω λέξεις:

γλώσσα, αποκάλυψη, δόγματα, φιλοσοφία, κήρυγμα,
επιστήμη, ειδωλολατρική σκέψη

Τι χρησιμοποίησε η Εκκλησία από τον Ελληνισμό; Κυρίως τη , με την οποία διατύπωσε την της στα κείμενα της Καινής Διαθήκης και τα έργα των μεγάλων Πατέρων και εκκλησιαστικών συγγραφέων. Επίσης χρησιμοποίησε την ελληνική , από την οποία δανείστηκε έννοιες και όρους, για να διατυπώσει τα της. Παράδειγμα οι όροι φύσις, πρόσωπο, ουσία, ενέργεια και πολλές άλλες. Η φιλοσοφία και η έδωσαν επιχειρήματα για να υπερασπιστεί η Εκκλησία το της απέναντι στην

ε) Ερωτήσεις διαζευκτικής απάντησης ή του τύπου “σωστό-λάθος”

Χαρακτηρίστε τις παρακάτω προτάσεις ως σωστές ή λανθασμένες, βάζοντας σε κύκλο το αντίστοιχο γράμμα (Σ για το σωστό, Λ για το λάθος).

1. Ο Χριστιανισμός ταυτίζεται με τον Ελληνισμό.	Σ	Λ
2. Οι θεοί του Ελληνισμού υιοθετήθηκαν από το Χριστιανισμό.	Σ	Λ
3. Η δογματική της Εκκλησίας δανείστηκε όρους από την ελληνική γλώσσα.	Σ	Λ
4. Η χριστιανική Αποκάλυψη καταργεί την ελληνιστική φιλοσοφία.	Σ	Λ
5. Η ιστορία κατά το Χριστιανισμό ακολουθεί κυκλική πορεία, ενώ στον Ελληνισμό ευθύγραμμη.	Σ	Λ
6. Η Ανάσταση των νεκρών αποτελεί βασική διαφορά μεταξύ ελληνιστικής σκέψης και Χριστιανισμού, σχετικά με τον άνθρωπο.	Σ	Λ
7. Η Ορθόδοξη παράδοση έχει χαρακτήρα δυναμικό και απαντά στο σύγχρονα προβλήματα.	Σ	Λ
8. Η προγονολατρεία και ο συντηρητισμός είναι απαραίτητες αρχές για τον ορθόδοξο νεοέλληνα.	Σ	Λ

1.5. Συνδυασμός ερωτήσεων αντικειμενικού τύπου και ανοικτής απάντησης

Κυκλώστε το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση, αιτιολογώντας σύντομα την επιλογή σας.

- Για το σύγχρονο Έλληνα, που η ορθόδοξη πίστη του βρίσκεται στη ρίζα του νεοελληνικού του πολιτισμού, είναι ιδιαίτερα σημαντική η σύνθεση Χριστιανισμού και Ελληνισμού.

Σ Λ

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΗΤΙ

1. Από το βιβλίο του Γ. Θεοτοκά «Πνευματική πορεία» να διαβαστεί το δοκίμιο «Ο Χριστιανισμός και οι Έλληνες», (σελ. 124-128), και να γίνει μια παρουσίαση των θέσεων του συγγραφέα σε σχέση με όσα αναφέρονται στη διδακτική ενότητα 25.
2. Να παρουσιαστεί μια εργασία με θέμα το έργο του Μ. Βασιλείου: «Προς τους νέους όπως αν εξ ελληνικών ωφελούντο λόγων». (Ε.Π.Ε. τόμος 7, σελ. 316-359).

3. ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Η σχέση Ορθόδοξης παράδοσης και Ελληνισμού, όπως αυτή παρουσιάζεται στο βιβλίο του π. Γεωργίου Μεταλληνού «Τουρκοκρατία».
2. Να καταγραφούν τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο Ελληνισμός σήμερα και οι δυνατότητες προσφοράς της Εκκλησίας για την υπέρβασή τους. (Εργασία ομαδική, όπου μπορούν να καταταμηθούν σε τομείς τα προβλήματα, π.χ. παιδεία, πολιτισμός, διεθνείς σχέσεις, και να παρουσιαστούν αντίστοιχα οι προτάσεις για τη συμμετοχή της Εκκλησίας για την επίλυσή τους).

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 26

Χριστιανισμός και πολιτισμός

1. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

1.1. Ερωτήσεις ανάπτυξης

1. Να ορίσετε τον πολιτισμό και την πρόοδο. Να παρουσιάσετε τις μορφές του πολιτισμού και το περιεχόμενό τους.
2. Ποιοι είναι οι παράγοντες διαμόρφωσης του πολιτισμού και ποια η σημασία των θρησκειών ως αναπόσπαστου στοιχείου του;
3. Να δείξετε τη συμβολή του Χριστιανισμού στην ανάπτυξη του πολιτισμού με παραδείγματα.
4. Ο Χριστιανισμός έχει κατηγορηθεί ότι συνέβαλε στην καταστροφή αρχαίων πολιτισμών. Συμφωνείτε με αυτήν τη θέση κι αν όχι γιατί;
5. Ποια είναι η θέση του Χριστιανισμού μπροστά στα προβλήματα που δημιούργησε η υπερανάπτυξη του τεχνικού πολιτισμού σε βάρος του πνευματικού;
6. Η έννοια της «πολυπολιτισμικής» κοινωνίας βρίσκει σύμφωνο το Χριστιανισμό και γιατί;

1.2. Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. Πώς κατανοείτε το ότι οι θρησκείες αποτελούν αναπόσπαστα μέρη του πολιτισμού;
2. Εφόσον η συμβολή του Χριστιανισμού στον πολιτισμό είναι αναμφισβήτητη, εντοπίστε την στον τομέα των κοινωνικών αξιών και της τέχνης.
3. Ποια είναι τα αποτελέσματα της επικράτησης του τεχνικού πολιτισμού και πώς αυτός θεωρείται από τη χριστιανική πλευρά;
4. Γιατί οι θρησκείες αποτέλεσαν και αποτελούν ένα πολύ σημαντικό στοιχείο του πολιτισμού;
5. Ποια είναι η συμβολή του Χριστιανισμού στην ανάπτυξη του πολιτισμού στους σλαβικούς λαούς;

1.3. Συνδυασμός ερωτήσεων ανάπτυξης και σύντομης απάντησης

1. Ο Χριστιανισμός ως θρησκεία, έχει συμβάλει ουσιαστικά στη διαμόρφωση του πολιτισμού.
 - α. Σε ποιους τομείς του πολιτισμού η συνεισφορά του Χριστιανισμού είναι κάτι περισσότερο από φανερή;
 - β. Γνωρίζετε περιπτώσεις κατά τις οποίες οι χριστιανοί εμπόδισαν την ανάπτυξη του πολιτισμού ή κατάστρεψαν πολιτισμούς;
2. «Οι χριστιανοί δεν αρνούνται τον πολιτισμό σαν πολιτισμό. Είναι όμως αυστηροί για κάθε υπάρχουσα πολιτιστική κατάσταση και την κρίνουν με τα μέτρα του Χριστού» (Γ. Φλωρόφσκυ).
 - α. Ποια είναι τα σημαντικότερα προβλήματα του σύγχρονου πολιτισμού, στα οποία καλείται ο Χριστιανισμός να δώσει λύσεις;
 - β. Μπορείς να περιγράψεις, κατά την άποψή σου, τον πολιτισμό του 21^{ου} αιώνα και πόσο αυτός συμφωνεί με τα οράματά σου;

1.4. Ερωτήσεις κλειστού ή αντικειμενικού τύπου

α) Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής

Να βάλετε σε κύκλο τη σωστή απάντηση.

1. Οι θρησκείες αποτελούν παράγοντα του πολιτισμού γιατί:
 - α. καθόρισαν το καλό και το κακό με την ηθική
 - β. στήριξαν λαούς με τον εθνικισμό που ίσως καλλιέργησαν
 - γ. διαμόρφωσαν τις κοινωνικές τάξεις, επομένως και την ισορροπία στις ανθρώπινες κοινότητες.
2. Ο Χριστιανισμός συνέβαλε στη διαμόρφωση του σύγχρονου πολιτισμού:
 - α. με τις αξίες και τον ανθρωπισμό που περιέχει
 - β. με την καταδίκη και καταστροφή παλαιότερων πολιτισμών
 - γ. με το φανατισμό των σταυροφόρων και εξερευνητών
3. Η κρίση του σύγχρονου πολιτισμού οφείλεται:
 - α. στη υπερτροφία του τεχνικού σε βάρος του πνευματικού πολιτισμού
 - β. στις χριστιανικές αξίες, που έχουν ξεπεραστεί
 - γ. στην έλλειψη ακόμη περισσότερων τεχνοκρατών.
4. Όταν ο άνθρωπος οικοδομεί έναν αναστάσιμο πολιτισμό:

- α. αναδεικνύει την αξία του ανθρώπου και οδηγεί στη θέωση την ανθρώπινη φύση και το έργο της
- β. αρνείται την τεχνολογία ως φορέα καταστροφών και αναπτύσσει μόνο τον πνευματικό πολιτισμό
- γ. απορρίπτει τον πολυπολιτισμικό χαρακτήρα των σύγχρονων κοινωνιών και επιδιώκει την απόλυτη ομοιομορφία μεταξύ των ανθρώπων.

β) Ερωτήσεις αντιστοίχισης ή σύζευξης

Να ενώσετε με μια γραμμή τα στοιχεία της στήλης Α με τα στοιχεία της στήλης Β. (Σε κάθε στοιχείο της στήλης Α αντιστοιχεί ένα μόνο στοιχείο της στήλης Β).

A	B
Θρησκείες	Ορισμός τι είναι καλό και τι κακό
Βασική χριστιανική αντίληψη	Ενανθρώπηση του Θεού
Εκχριστιανισμένες κοινωνίες	Πρόδος των ανθρώπινων σχέσεων
Χριστιανισμός στην ελληνική Ανατολή	Βυζαντινός πολιτισμός
Ιεραπόστολοι στους σλαβικούς λαούς	Κύριλλος και Μεθόδιος
Πολυπολιτισμική κοινωνία	Αρμονική συνύπαρξη πολιτισμών
Αναστάσιμος πολιτισμός	Συμμετοχή στο έργο του Θεού
Υπερανάπτυξη τεχνικού πολιτισμού	Αύξηση καταστροφικών
Θρησκεία του Ισλάμ	δυνατοτήτων
	Αραβικός πολιτισμός
	Μ. Βασίλειος και Γρηγόριος
	Νύσσης
	Προτεσταντισμός
	«Αναρχισμός»

δ) Ερωτήσεις συμπλήρωσης κενού

Να συμπληρώσετε τα κενά του αποσπάσματος που ακολουθεί, βάζοντας στην κατάλληλη θέση τις παρακάτω λέξεις:

καλύτερη, εκχριστιανισμένες, ένωση, θρησκεία, Ενανθρώπηση, ιδέες, ουσιαστικά, αυτοθυσία, πολιτισμός, Θεός- άνθρωπος, νόημα φύση, ζωή, ανθρώπινες σχέσεις.

Ο Χριστιανισμός ως....., έχει συμβάλει στη διαμόρφωση τουΟ κόσμος των πολλών κοινωνιών εμπλουτίστηκε με βασικές χριστιανικές αντιλήψεις, όπως ηΘεού και ανθρώπου με την, το πέραςμα της ανθρώπινης από το θάνατο στη, η αγάπη χωρίς όρια, ητου Χριστού. Όλες οι κοινωνίες, με διάφορες παραλλαγές, οδηγήθηκαν να δώσουν στην ιστορία τους με βάση τη σχέση ή να δώσουν έμφαση στο ρόλο του ανθρώπου και της ιστορίας. Έτσι όσες κοινωνίες εκχριστιανίστηκαν, ενδιαφέρθηκαν για την πρόοδο των και διατύπωσαν αιτήματα για μια οργάνωση της κοινωνικής ζωής.

ε) Ερωτήσεις διαζευκτικής απάντησης ή του τύπου “σωστό-λάθος”

Χαρακτηρίστε τις παρακάτω προτάσεις ως σωστές ή λανθασμένες, βάζοντας σε κύκλο το αντίστοιχο γράμμα (Σ για το σωστό, Λ για το λάθος).

1. Οι θρησκείες αποτελούν σημαντικό στοιχείο του πολιτισμού. Σ Λ
2. Οι σλαβικοί λαοί αναπτύχθηκαν πολιτισμικά με τη βοήθεια του Χριστιανισμού. Σ Λ
3. Στόχος ενός χριστιανικού πολιτισμού είναι να οδηγηθεί στη θέωση ο άνθρωπος και τα έργα του. Σ Λ
4. Ο τεχνικός πολιτισμός στο Χριστιανισμό θεωρείται ανώτερος του πνευματικού. Σ Λ
5. Ο Αραβικός πολιτισμός δημιουργήθηκε από τους χριστιανούς του Βυζαντίου. Σ Λ
6. Ο Βυζαντινός πολιτισμός έθεσε ανθρωπιστικά αιτήματα στην κοινωνία. Σ Λ

7. Η τέχνη αφήνει εντελώς αδιάφορο το χριστιανικό πολιτισμό.	Σ	Λ
8. Ο Χριστιανισμός αντιτίθεται στην πρόοδο, γιατί αρνείται την εξέλιξη και την επιστήμη.	Σ	Λ

1.5. Συνδυασμός ερωτήσεων αντικειμενικού τύπου και ανοικτής απάντησης

- A.** Κυκλώστε το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση, αιτιολογώντας σύντομα την επιλογή σας.
- Οι χριστιανοί δεν αρνούνται τον πολιτισμό ως πολιτισμό. Είναι όμως αυστηροί και τον κρίνουν με τα μέτρα του Χριστού.
 - α. Η αυστηρή κριτική ισχύει μόνο για τον υλικό και όχι τον πνευματικό πολιτισμό.
 - β. Επειδή ο πολιτισμός είναι ανθρώπινο δημιούργημα, φυσικό είναι να απορρίπτεται από το Χριστιανισμό.
 - γ. Τα κριτήρια του Χριστού ζητούν τη μεταμόρφωση του κόσμου κι όχι τις μικρές αλλαγές, που ποτέ δεν ολοκληρώνουν το όραμα της Βασιλείας του Θεού.
 - δ. Χριστιανικό χρέος είναι η πνευματική ολοκλήρωση του ανθρώπου, χωρίς να απαιτείται η τεχνολογική πρόοδος.
- B.** Κυκλώστε το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση, αιτιολογώντας σύντομα την επιλογή σας.
- Η σύγχρονη έννοια της «πολυπολιτισμικότητας» των κοινωνιών αποτελεί μια πρόκληση για το Χριστιανισμό να δείξει και να καταθέσει την αλήθεια της Αποκάλυψης προς όφελος όλων των ανθρώπων. Αποδέχεται η Ορθόδοξη Εκκλησία αυτή την αρχή;
 - α. Την αποδέχεται αναγκαστικά, επειδή την απαιτεί η κοινωνία.
 - β. Προβληματίζεται αν θα πρέπει να γίνει δεκτή, αφού η σωτηρία των ανθρώπων πρέπει να επιβάλλεται με κάθε τρόπο.
 - γ. Η Ορθόδοξη Εκκλησία συμφωνεί με την αρχή αυτή και είναι έτοιμη να προσφέρει την εμπειρία και ιστορική της ταυτότητα.
 - δ. Επειδή ο όρος έχει κοινωνιολογικό περιεχόμενο, την αφήνει αδιάφορη και ενδιαφέρεται μόνο για τα αυστηρά εκκλησιαστικά θέματα.
- Γ.** Χαρακτηρίστε την παρακάτω πρόταση ως σωστή ή λανθασμένη, βάζοντας σε κύκλο το αντίστοιχο γράμμα (Σ για το σωστό, Λ για το λάθος). Αιτιολογήστε την επιλογή σας.

- Η πίστη και η ζωή με πρότυπο τους Πατέρες της Εκκλησίας δεν εμποδίζουν την ανάπτυξη του πολιτισμού. Σ Λ

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΗΤΙ

1. Να γίνει μια έρευνα με περιεχόμενο την προσφορά του Χριστιανισμού στο δυτικό πολιτισμό, αναφέροντας και ονόματα επιστημόνων οι οποίοι ήταν και ενεργά μέλη της Εκκλησίας.
2. Μπορεί να είναι ικανοποιημένος ο σημερινός άνθρωπος από τον τεχνικό του πολιτισμό, αλλά κάθε στιγμή βιώνει τις επιτυχίες του ως κατάρα και θάνατο. Να παρουσιάσετε παραδείγματα που δείχνουν με τον πιο ξεκάθαρο τρόπο τις καταστροφές και τα προβλήματα που έχει δημιουργήσει ο σύγχρονος πολιτισμός. Αντίστροφα, να παρουσιάσετε τομείς και ευκαιρίες που δίνονται στην τεχνολογία για να καλυτερεύσει τη ζωή των ανθρώπων, χωρίς να επιφέρει καμιά απολύτως ζημιά στην ανθρωπότητα.

3. ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Η κρίση του σύγχρονου πολιτισμού μέσα από τα κινηματογραφικά έργα του Αντρέϊ Ταρκόφσκυ. (Ομαδική εργασία)
2. Να συγκεντρωθούν τα σημαντικότερα γεγονότα ενός χρόνου μέσα από εφημερίδες και περιοδικά και να αξιολογηθούν με βάση τον ανθρωπισμό, τις ηθικές αξίες και το χρέος κάθε σύγχρονου ανθρώπου. (Ομαδική εργασία) Ειδικότερα, να επισημανθούν οι επιστημονικές και τεχνολογικές ανακαλύψεις, τα αποτελέσματα και οι εφαρμογές τους. Κατόπιν να καταγραφούν τα σημαντικότερα πολιτιστικά γεγονότα, η αποδοχή και η επιρροή τους στον κόσμο. Να παρουσιαστεί η στάση του Χριστιανισμού απέναντι στις ειδήσεις που έχουν αναφερθεί, αλλά και η γενικότερη πολιτισμική του δραστηριότητα κατά τη διάρκεια του έτους.
3. Να γίνει μια έρευνα στα πλαίσια της σχολικής μονάδας ή ακόμη και της τοπικής κοινωνίας με θέμα: «Η προσφορά του Χριστιανισμού και ιδιαίτερα της Ορθόδοξης Εκκλησίας στον πολιτισμό. (Τέχνη, γράμματα, επιστήμες, παιδεία, κοινωνία)». Τα αποτελέσματα της έρευνας αυτής μπορούν να παρουσιαστούν σε κείμενο στην τάξη ή σε περιοδικό του σχολείου ή και της τοπικής κοινωνίας.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 27

Η αρχαία ελληνική θρησκεία

1. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

1.1. Ερωτήσεις ανάπτυξης

1. Σε ποιους λόγους οφείλεται κατά τη γνώμη σας η τάση των αρχαίων Ελλήνων να λατρεύουν τόσα θεία όντα όσες και οι επί μέρους πραγματικότητες;
2. Σύμφωνα με την αρχαία ελληνική θρησκεία ο άνθρωπος θεωρείται εγκλωβισμένος στον κόσμο του; Υπήρχε δυνατότητα να υπερβεί αυτά τα όρια;
3. Η αντίληψη των αρχαίων φιλοσόφων για «το Αγαθό» είχε επίπτωση στην πίστη του λαού για τους πολλούς θεούς;
4. Ποιο είναι το ιστορικό διάγραμμα της αρχαίας ελληνικής θρησκείας;
5. Σε τι αποσκοπούσε ο μυστικισμός των αρχαίων Ελλήνων και ποιες ήταν οι κυριότερες εκφράσεις του;

1.2. Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. Ποιος ήταν ο ρόλος του μύθου στην αρχαία ελληνική θρησκεία;
2. Ποια ήταν η βασική αιτία της προσπάθειας επικοινωνίας των αρχαίων Ελλήνων με τους θεούς;
3. Πως παρουσιάζεται η σχέση θεών και ανθρώπων στην αρχαία ελληνική θρησκεία;
4. Ποιος είναι ο σκοπός της θρησκευτικής ζωής κατά τους αρχαίους φιλοσόφους;
5. Πως ερμηνευόταν η ύπαρξη φυσικών φαινομένων από την αρχαία ελληνική θρησκεία;

1.3. Συνδυασμός ερωτήσεων ανάπτυξης και σύντομης απάντησης

1. Ένα από τα χαρακτηριστικά της θρησκευτικότητας των αρχαίων Ελλήνων ήταν ο πολυθεϊσμός :
 - α. Ποια ήταν η μορφή του;
 - β. Ταυτιζόταν η πίστη αυτή με τις αντιλήψεις των φιλοσόφων; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.

2. Ο μυστικισμός στην αρχαία Ελλάδα αναπτύχθηκε με ένα ιδιαίτερο τρόπο:
 - α. Ποιος ήταν ο κύριος στόχος των μυστικιστών;
 - β. Τι ήταν ο Ορφισμός;

3. Από τον Όμηρο έχει διασωθεί ένα ύμνος προς το Δία (βλ. Κείμενα σ. 174):
 - α. Ποιο είναι το γενικό συμπέρασμα που εξάγουμε από αυτόν για τη θρησκεία των αρχαίων Ελλήνων.
 - β. Ποιες επιφυλάξεις θα είχαν οι αρχαίοι φιλόσοφοι απέναντι σ' αυτόν;

1.4. Ερωτήσεις κλειστού ή αντικειμενικού τύπου

α) Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής

Να βάλετε σε κύκλο τη σωστή απάντηση.

1. Σε κάθε αρχαία ελληνική πόλη-κράτος υπήρχε:
 - α) λατρεία τοπικών και ξένων θεοτήτων
 - β) λατρεία μιας προστάτιδας – θεότητας
 - γ) λατρεία του άρχοντα – βασιλιά

 2. Η προσπάθεια υπέρβασης των ορίων της ανθρώπινης μοίρας με σκοπό την εξομοίωση των ανθρώπων με τους θεούς ονομαζόταν:
 - α) υπερηφάνεια
 - β) κατάληψις
 - γ) ύβρις
- β) Ερωτήσεις αντιστοίχισης ή σύζευξης

Να ενώσετε με μια γραμμή τα στοιχεία της στήλης Α με τα στοιχεία της στήλης Β. (Σε κάθε στοιχείο της στήλης Α αντιστοιχεί ένα μόνο στοιχείο της στήλης Β)

A	B
Πολυθεϊσμός	χρησιμοδοσία
Μαντεία	φιλόσοφοι
Ζευς	ήρωες
Μυστικισμός	Πλάτων
Μονοθεϊσμός	ουρανός
Αγαθό	Ορφισμός
	θεία όντα
	ύβρις

γ) Ερωτήσεις συμπλήρωσης κενού

Να συμπληρώσετε τα κενά του αποσπάσματος που ακολουθεί, βάζοντας στην κατάλληλη θέση τις παρακάτω λέξεις:

αλήθεια, μοίρα, τρόπους, νόμους, μύθοι, ζητήματα, προσωποποιήσεις, προέλευση, όντα, εκφράσουν, ανθρώπων

Ο μύθος των αρχαίων Ελλήνων υπήρξε ένας από τους, με τους οποίους αυτοί προσπάθησαν να ό,τι θεωρούσαν ως, γύρω από διάφορα....., όπως την του κόσμου, τη λειτουργία του, τους που διέπουν τη ζωή, τη του ανθρώπου κτλ. Οι θεοί για τους οποίους μιλούν οι δεν ήταν φυσικών φαινομένων, αλλά που ζουν μια ζωή παρόμοια με τη ζωή των

δ) Ερωτήσεις διαζευκτικής απάντησης ή του τύπου “σωστό-λάθος”

Χαρακτηρίστε τις παρακάτω προτάσεις ως σωστές ή λανθασμένες, βάζοντας σε κύκλο τον αντίστοιχο αριθμό (Σ για το σωστό, Λ για το λάθος).

1. Στην αρχαία ελληνική θρησκεία υπάρχει η τάση να διακρίνονται τα όντα από τις επιμέρους πραγματικότητες. Σ Λ
2. Ένας από τους στόχους του αρχαίου ελληνικού μυστικισμού ήταν η εξασφάλιση μιας καλής ζωής. Σ Λ
3. Σκοπός της θρησκευτικής ζωής κατά τον Πλάτωνα είναι η κάθαρση της ψυχής. Σ Λ
4. Οι θεοί κατά τους αρχαίους Έλληνες ήταν ενδοκόσμιες υπάρξεις. Σ Λ
5. Η αρχαία ελληνική θρησκεία είναι κατά βάθος μονοθεϊστική. Σ Λ

1.5. Συνδυασμός ερωτήσεων αντικειμενικού τύπου και ανοικτής απάντησης

A. Κυκλώστε το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση, αιτιολογώντας με συντομία την απάντησή σας.

- Ο αρχαίος ελληνικός μύθος υπήρξε:
 - α. ένα απλό παραμύθι κατάλληλο για τους νέους
 - β. παιδαγωγικό μέσο για την εμπέδωση της ιστορίας
 - γ. τρόπος έκφρασης αυτού που οι Έλληνες θεωρούσαν αλήθεια
- B.** Χαρακτηρίστε τις παρακάτω ερωτήσεις ως σωστές ή λανθασμένες, βάζοντας σε κύκλο το αντίστοιχο γράμμα (Σ για το σωστό, Λ για το λάθος). Αιτιολογήστε τις επιλογές σας.

- α. Η χρησιμοδοσία πιστευόταν ότι εξέφραζε τη γνώμη του διαμέσου και λιγότερο ή καθόλου τη θέληση του θεού. Σ Λ
- β. Θεία όντα και φυσικά όντα ταυτίζονται. Σ Λ
- γ. Στον Ορφισμό το σώμα θεωρείται θείο. Σ Λ

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΙΤΙ

1. Να γίνει παρουσίαση αποσπασμάτων από τον Όμηρο και να επισημανθούν οι πληροφορίες τους για τη θρησκεία των αρχαίων Ελλήνων.
2. Να αναλυθούν ορφικοί ύμνοι με βάση το βιβλίο Δ.Π.Παπαδίτσα - Ε.Λαδιά, Ορφικοί ύμνοι, εκδ. Imago, Αθήνα 1984.

3. ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Να γίνει καταγραφή και να δοθεί το ιστορικό των αρχαίων ιερών της περιοχής του.
2. Να γραφεί από μια ομάδα σχολείου μυθιστόρημα με θέμα τους αρχαίους Έλληνες στη σχέση τους με τους θεούς και τους ήρωές τους.
3. Ο Διόνυσος και η λατρεία του, με βάση το ομώνυμο βιβλίο του Παναγή Λεκατσά.
4. Η θρησκεία στην αρχαία Ελλάδα με βάση το ομώνυμο βιβλίο του Ν. Παπαχατζή, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1987.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 28

Τα αφρικανικά θρησκευόμενα

1. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

1.1. Ερωτήσεις ανάπτυξης

1. Πώς είναι διαμορφωμένη η θρησκευτικότητα των Αφρικανών;
2. Ποιος ο ρόλος του δημιουργού θεού και των πνευμάτων στη ζωή των ανθρώπων;
3. Ποιος ο ρόλος των ιεροδιαμέσων στη θρησκευτική ζωή των Αφρικανών;
4. Γιατί η λατρεία των πνευμάτων θεωρείται ότι διαμόρφωσε την αφρικανική ζωή ;

1.2. Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. Τι είναι οι ιεροδιάμεσοι;
2. Ποιος ο ρόλος των πνευμάτων στην αφρικανική θρησκεία;
3. Ποιες οι μορφές λατρείας στην αφρικανική θρησκεία;
4. Ποιοι είναι οι τόποι λατρείας των πνευμάτων;

1.3. Συνδυασμός ερωτήσεων ανάπτυξης και σύντομης απάντησης

1. Τα θρησκευόμενα της αφρικανικής ηπείρου έχουν ένα χαρακτήρα διαφορετικό από τα θρησκευόμενα άλλων ηπείρων.
 - α. Αποτελούν μονοθεϊστικά ή πολυθεϊστικά θρησκευόμενα;
 - β. Ποιο είναι το βασικότερο χαρακτηριστικό τους στοιχείο;
2. Η λατρεία των πνευμάτων στα αφρικανικά θρησκευόμενα είναι καθοριστική.
 - α. Σε τι συνίσταται αυτή;
 - β. Επηρέασε η λατρεία των πνευμάτων τη ζωή των αφρικανών;

1.4. Ερωτήσεις κλειστού ή αντικειμενικού τύπου

α) Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής

Να βάλετε σε κύκλο τη σωστή απάντηση.

1. Ο δημιουργός θεός στα αφρικανικά θρησκευόμενα θεωρείται ότι:
 - α. βρίσκεται πολύ κοντά στους ανθρώπους
 - β. φροντίζει για τις καθημερινές ανάγκες των ανθρώπων
 - γ. βρίσκεται πολύ μακριά για να φροντίζει τις καθημερινές ανάγκες των ανθρώπων.
2. Οι ιεροδιάμεσοι θεωρείται ότι:
 - α. επικοινωνούν με το δημιουργό θεό
 - β. επικοινωνούν με τα πνεύματα
 - γ. επικοινωνούν μόνο με τον κόσμο των προγονικών πνευμάτων

β) Ερωτήσεις αντιστοίχισης ή σύζευξης

Να ενώσετε με μια γραμμή τα στοιχεία της στήλης Α με τα στοιχεία της στήλης Β. (Σε κάθε στοιχείο της στήλης Α αντιστοιχεί ένα μόνο στοιχείο της στήλης Β)

Α	Β
Δημιουργός θεός	γέννηση
Ιεροδιάμεσοι	κοινωνία
Διαβατήρια τελετή	προσφορές
Πνεύματα	σαμάνοι
Λατρεία	εξουσιαστής
	αστυφιλία
	πρόγονοι

γ) Ερωτήσεις συμπλήρωσης κενού

Να συμπληρώσετε τα κενά του αποσπάσματος που ακολουθεί, βάζοντας στην κατάλληλη θέση τις παρακάτω λέξεις:

πνευμάτων, αφρικανική, γέννηση, λατρεία, στάδιο, διαβατήριες, τελετές

Η λατρεία των διαμόρφωσε βαθιά τηνζωή. Η έχει πάμπολλες μορφές: από εκείνη που γίνεται στις

..... τελετές, δηλαδή στις κατά τις οποίες το άτομο περνά από το ένα ζωής στο άλλο, όπως η, η εφηβεία και ο θάνατος ως τη λατρεία που γίνεται ευκαιριακά.

δ) Ερωτήσεις διαζευκτικής απάντησης ή του τύπου “σωστό-λάθος”

Χαρακτηρίστε τις παρακάτω προτάσεις ως σωστές ή λανθασμένες, βάζοντας σε κύκλο τον αντίστοιχο αριθμό (Σ για το σωστό, Λ για το λάθος).

1. Σ’ όλες τις αφρικανικές εθνότητες τα θρησκευόμενα έχουν μια ενιαία μορφή.	Σ	Λ
2. Οι επιδημικές αρρώστειες θεωρούνται εξωτερικές εκδηλώσεις των πνευμάτων.	Σ	Λ
3. Οι ιεροδιάμεσοι επικοινωνούν με το δημιουργό θεό.	Σ	Λ
4. Σήμερα τα αφρικανικά θρησκευόμενα δοκιμάζονται από την αστυφιλία.	Σ	Λ
5. Η λατρεία γίνεται σε μεγάλους ναούς.	Σ	Λ

1.5. Συνδυασμός ερωτήσεων αντικειμενικού τύπου και ανοικτής απάντησης

A. Κυκλώστε το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση, αιτιολογώντας με συντομία την απάντησή σας.

- Στα πνεύματα, προγονικά ή μη:
 - α. αποδίδεται η αιτία της εγκατάλειψης του κόσμου από το δημιουργό θεό.
 - β. αποδίδεται σχεδόν καθετί που συμβαίνει
 - γ. αποδίδεται η ευημερία των λαών της δύσης.

.....
.....

B. Χαρακτηρίστε τις παρακάτω ερωτήσεις ως σωστές ή λανθασμένες, βάζοντας σε κύκλο το αντίστοιχο γράμμα (Σ για το σωστό, Λ για το λάθος). Αιτιολογήστε τις επιλογές σας.

1. Οι ιεροδιάμεσοι με την επικοινωνία τους με τα πνεύματα επηρεάζουν τη ζωή των ανθρώπων.	Σ	Λ

.....

2. Οι μάγοι ταυτίζονται με τους σαμάνες.
.....	Σ	Λ
3. Η λατρεία στα αφρικανικά θρησκευόμενα
είναι πυρολατρική.
.....	Σ	Λ

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΙΤΙ

1. Να γίνει ανάλυση τραγουδιών spirituals και να ανιχνευθούν στοιχεία της αφρικανικής θρησκείας.
2. Να αναζητηθούν αφρικανοί μετανάστες, όπου υπάρχουν (κυρίως σε αστικά κέντρα) και να καταγραφεί μια συζήτηση πάνω στα αφρικανικά θρησκευόμενα.
3. Μ. Καραγάτση, Από τη Δύση στην Ανατολή, εκδ. Εστίας. Το απόσπασμα «Άσπρο και κόκκινο» να παρουσιαστεί και να γίνει συζήτηση.

3. ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Παρουσίαση του βιβλίου του Ι.Μ. Παναγιωτόπουλου, Η Αφρική αφυπνίζεται εκδ. Εστίας.
2. Στοιχεία της αφρικανικής θρησκείας με βάση το υλικό που προσφέρουν τα τεύχη του περιοδικού «Πάντα τα έθνη».
3. Αφρικανική λογοτεχνία μεταφρασμένη στα ελληνικά. Στοιχεία της αφρικανικής ψυχής μέσα από αυτά.
4. Πληροφορίες για τα αφρικανικά θρησκευόμενα μέσα από το περιοδικό National Geographic.
5. Να γίνει εργασία πάνω στο μυθιστόρημα του Μ. Καραγάτση, Αμρί Αμούγκου, Εκδ. Εστίας.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 29

Ο Ιουδαϊσμός

1. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

1.1. Ερωτήσεις ανάπτυξης

1. Σε τι συνίσταται το έργο της σωτηρίας του κόσμου κατά τον Ιουδαϊσμό και πως πραγματοποιείται αυτό;
2. Να αναπτυχθούν τρεις από τις βασικές διδασκαλίες του Ιουδαϊσμού
3. Ποια είναι τα ιερά κείμενα του Ιουδαϊσμού;
4. Πως διαμορφώθηκε η εικόνα του Ιουδαϊσμού από τον 18^ο αι μέχρι σήμερα;
5. Ποιο είναι το πλαίσιο της λατρευτικής πράξης στο σύγχρονο Ιουδαϊσμό;
6. Ποιοι είναι οι βασικοί σταθμοί του εορταστικού κύκλου στον Ιουδαϊσμό;
7. «Ιδού δέδωκα προ προσώπου σου σήμερον την ζωήν και τον θάνατον, το αγαθόν και το κακόν» (Δευτ. 30, 15): Ποιες θεμελιώδεις διδασκαλίες του Ιουδαϊσμού μπορεί να στηρίξει το παραπάνω κείμενο της Πεντατεύχου;

1.2. Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. Ποια είναι η βασική διδασκαλία που καταδεικνύει τη μονοθεϊστική θεμελίωση του Ιουδαϊσμού;
2. Απαριθμήστε τα ιερά κείμενα του Ιουδαϊσμού.
3. Τι είναι ο μεταρρυθμισμένος Ιουδαϊσμός;
4. Τι είναι η συναγωγή και ποια η λειτουργικότητά της;
5. Ποιος είναι ο πυρήνας της διδασκαλίας του Ιουδαϊσμού για το Μεσσία;
6. Υπάρχει διαφορά ανάμεσα στους Μεταρρυθμισμένους και τους Ορθόδοξους Ιουδαίους;
7. Τι γιορτάζουν οι Εβραίοι κατά τη γιορτή του Πάσχα και της Πεντηκοστής;

1.3. Συνδυασμός ερωτήσεων ανάπτυξης και σύντομης απάντησης

1. Ο Θεός κατά τον Ιουδαϊσμό πιστεύεται ως δημιουργός του κόσμου:
 - α. Ποια είναι η θέση του ανθρώπου μέσα στη δημιουργία;
 - β. Σε τι συνίσταται η σωτηρία του;
2. Στο τέλος του 19^{ου} αι. δημιουργήθηκε ο Σιωνισμός.
 - α. Τι είναι ο Σιωνισμός;
 - β. Έχει σχέση ο Σιωνισμός με τη διδασκαλία του Ιουδαϊσμού για τον «εκλεκτό λαό του Θεού» ;
3. «Σαν έρθει εκείνη τη μέρα , το βλαστάρι από τη ρίζα του Ιεσσαί εκεί θα στέκεται για τους λαούς σημαία. Τα έθνη θα έρχονται να του ζητάνε συμβουλή και κατοικία του θα είν'η δόξα του Κυρίου» (Ησαΐας 11, 10)
 - α. Σε ποιο πρόσωπο αναφέρεται το παραπάνω κείμενο;
 - β. Ποια είναι η σχετική διδασκαλία του Ιουδαϊσμού γι' αυτό;

1.4. Ερωτήσεις κλειστού ή αντικειμενικού τύπου

α) Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής

Να βάλετε σε κύκλο τη σωστή απάντηση.

1. Κατά τον Ιουδαϊσμό ο άνθρωπος :
 - α. είναι προικισμένος με ελευθερία έναντι του Θεού
 - β. δεν είναι ελεύθερος απέναντι στο Θεό
 - γ. είναι μερικά προικισμένος με ελευθερία έναντι του Θεού
2. Από τις ιουδαϊκές γιορτές ξεχωρίζουν :
 - α. Πάσχα και Πουρίμ
 - β. Πεντηκοστή και Θεοφάνεια
 - γ. Χανουκά και Εισόδια στο Ναό

β) Ερωτήσεις αντιστοίχισης ή σύζευξης

Να ενώσετε με μια γραμμή τα στοιχεία της στήλης Α με τα στοιχεία της στήλης Β. (Σε κάθε στοιχείο της στήλης Α αντιστοιχεί ένα μόνο στοιχείο της στήλης Β)

1.	A	B
	Ένας Θεός	λατρεία
	κείμενα	ιουδαϊκό κράτος
	Μαϊμονίδης	Μεταρρυθμιστής
	Συναγωγή	μονοθεϊσμός
	Σιωνισμός	Ταλμούδ
		Ιουδαίος φιλόσοφος
		Γιορτές

2.	A	B
	Νέο έτος	Εσθήρ
	Ημέρα εξιλέωσης	διάβαση
	Σκηνοπηγία	αρχές Οκτωβρίου
	Χανουκά	διάβαση ερήμου
	Πουρίμ	Σινά
	Πάσχα	Σελευκίδες
	Πεντηκοστή	μετάνοια
		Ορθοδοξία
		Πτώση

δ) Ερωτήσεις συμπλήρωσης κενού

Να συμπληρώσετε τα κενά του αποσπάσματος που ακολουθεί, βάζοντας στην κατάλληλη θέση τις παρακάτω λέξεις:

*διδασκαλία, ανύπαρκτοι, πολυθεϊστικές, Θεός, υπάρχων, ψευδείς,
μοναδικότητας, Ένας, Ιουδαϊσμού, αληθινός*

Κατά τον Ιουδαϊσμό ο Θεός είναι Πρόκειται για την κυριότερη
..... του Ο τονισμός της

του Θεού αντιδιαστέλλει τον Ιουδαϊσμό από τις
 θρησκείες του περιβάλλοντος στο οποίο δημιουργήθηκε. Ο ένας αυτός
 είναι ο μόνος....., δηλαδή ο μόνος σε αντί-
 θεση με τους άλλους, οι οποίοι θεωρούνται δηλαδή

1.5. Συνδυασμός ερωτήσεων αντικειμενικού τύπου και ανοικτής απάντησης

A. Βάλτε σε κύκλο το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση και αιτιολογήστε σύντομα την επιλογή σας.

- Κατά τον Ιουδαϊσμό ο κόσμος ως δημιούργημα του Θεού:
 - α. είναι καλός
 - β. φέρει το κακό από τη δημιουργία του
 - γ. αποτελεί σύνθεση καλών και κακών στοιχείων

B. Χαρακτηρίστε τις παρακάτω προτάσεις ως σωστές ή λανθασμένες, βάζοντας σε κύκλο το αντίστοιχο γράμμα (Σ για το σωστό, Λ για το λάθος). Αιτιολογήστε την απάντησή σας.

1. Έχοντας διασκορπιστεί οι Εβραίοι από το 2^ο μ.Χ. αι. σε χώρες της Μεσογείου και της Μ. Ανατολής, τρέφονταν με τη μεσσιανική ελπίδα αποκατάστασης του έθνους τους και επιστροφής στην πατρίδα τους. Σ Λ
2. Οι ραββίνοι είναι οι ιερείς των Εβραίων. Σ Λ
3. Κατά την εορτή του Πάσχα οι Ιουδαίοι διακηρύσσουν την Ανάσταση του Θεού. Σ Λ

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΗΤΙ

1. Υπάρχει δυνατότητα ανάθεσης μικρών εργασιών πάνω στα ιερά κείμενα του Ιουδαϊσμού, όπως η Πεντάτευχος (Τορά) και οι Προφήτες με στόχο να επισημάνουν οι μαθητές τα καθαρά ιουδαϊκά στοιχεία, όπως π.χ. το νομικό πνεύμα του, τους τόπους και τρόπους λατρείας, τον αγώνα τους κατά των εθνών κλπ.

2. Να γίνει επίσκεψη σε κατά τόπους Συναγωγές, όπου υπάρχουν και να επιδιωχθεί μια συζήτηση με τους ραββίνους.
3. Αναζητήστε την ιστορία των Εβραίων της πόλης σας.

3. ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Να ανατεθούν διάφορες εργασίες με βάση το βιβλίο του καθηγητή Σάββα Αγουρίδη, Ιστορία της Θρησκείας του Ισραήλ, εκδ. Ελλην. Γράμματα, Αθήνα 1995.
2. Παρουσίαση του σύγχρονου Ιουδαϊσμού με βάση το βιβλίο του Σ. Ροζάνη, Ο σύγχρονος Ιουδαϊσμός, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1996.
3. Να παρουσιασθούν τα θρησκευτικά στοιχεία της κλασσικής κινηματογραφικής ταινίας του Τοπόλ «Ο βιολιστής στη στέγη».
4. Παρουσίαση των θρησκευτικών στοιχείων από το βιβλίο του Κωστή Μοσκόφ, Εβραϊκή ποίηση, εκδ. Καστανιώτη.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 30

Ισλάμ (Α')

1. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

1.1. Ερωτήσεις ανάπτυξης

1. Ποιες είναι οι βασικές διδασκαλίες του Κορανίου;
2. Γιατί κατά την άποψή σας βασικός τρόπος λατρείας στο Ισλάμ είναι η προσευχή;
3. Αν η βούληση του Αλλάχ προκαθορίζει τις πράξεις των ανθρώπων, τι πρακτικές συνέπειες μπορεί να έχει στη ζωή τους;
4. Με βάση τις πληροφορίες για το πρόσωπο του Μωάμεθ να δώσετε τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς του και να σχολιάσετε την πίστη του ισλαμικού κόσμου για την προφητική του αποστολή.
5. «...μία θλιβερή τιμωρία τους περιμένει...»
«...αυτός που θα γίνει παραβάτης στο μέλλον θα τιμωρηθεί αυστηρά...»
«...Αυτός θα συντρίψει τα σχέδια των απίστων...»
Ποια είναι η εικόνα που αποκομίζει κανείς από τους παραπάνω στίχους για το Θεό; Δώστε ένα ολοκληρωμένο σχόλιο.

1.2. Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. Τι διδάσκει το Ισλάμ για το Θεό;
2. Ποια είναι η διδασκαλία του Ισλάμ για τους αγγέλους;
3. Τι διδάσκει το Ισλάμ για την προσευχή;
4. Σε τι συνίσταται η ιερή αποδημία κατά το Ισλάμ;
5. Απαριθμήστε τους πέντε στύλους του Ισλάμ.
6. Ποια ήταν η θρησκεία των Αράβων πριν από την εμφάνιση του Ισλάμ;

1.3. Συνδυασμός ερωτήσεων ανάπτυξης και σύντομης απάντησης

1. Ο Μωάμεθ θεωρείται από τους μουσουλμάνους ως προφήτης:
 - a. Ποιο καθοριστικό γεγονός από τη ζωή του τον καθιέρωσε ως προφήτη του Ισλάμ;

- β. Πιστεύετε ότι ήταν μια χαρισματική προσωπικότητα ; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.
2. Εκτός από τους «πέντε στύλους του Ισλάμ» υπάρχει μια σειρά από υποχρεώσεις στη θρησκεία αυτή:
- α. Σε ποιους τομείς της ζωής αναφέρονται οι υποχρεώσεις αυτές;
- β. Ποια η θέση του Ισλάμ απέναντι στη γυναίκα και πως την κρίνετε;

1.4. Ερωτήσεις κλειστού ή αντικειμενικού τύπου

α) Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής

Να βάλετε σε κύκλο τη σωστή απάντηση.

1. Το Ισλάμ αποτελεί:
 - α. θρησκεία και φιλοσοφικό σύστημα
 - β. παραθρησκεία και ηθική πραγματικότητα
 - γ. θρησκεία και πολιτικοκοινωνική πραγματικότητα
2. Εγίρα είναι :
 - α. η πρωτεύουσα του κράτους που ίδρυσε ο Μωάμεθ
 - β. η φυγή του Μωάμεθ από τη Μέκκα στη Μεδίνα
 - γ. η απόδοση στην αραβική της Αποκάλυψης του Μωάμεθ

β) Ερωτήσεις αντιστοίχισης ή σύζευξης

Να ενώσετε με μια γραμμή τα στοιχεία της στήλης Α με τα στοιχεία της στήλης Β. (Σε κάθε στοιχείο της στήλης Α αντιστοιχεί ένα μόνο στοιχείο της στήλης Β)

A	B
Μέκκα	Αμπού - Μπαάκρ
Μωάμεθ	Μεδίνα
Κοράνιο	Καάμπα
Χαλίφης	Γαβριήλ
Εγίρα	Χαντίτζα
	Κισμέτ
	άγγελοι

γ) Ερωτήσεις συμπλήρωσης κενού

Να συμπληρώσετε τα κενά του αποσπάσματος που ακολουθεί, βάζοντας στην κατάλληλη θέση τις παρακάτω λέξεις:

Ένας, Εγίρα, θεών, αποστολή, λατρεία, Μεδίνα, μόνος, πολυθεϊστικό, εχθρότητα, Αλλάχ, υψηλότερος, βλασφημία, Μέκκα

Ο Μωάμεθ άρχισε την του κηρύττοντας ότι ο δεν είναι απλώς, έστω ο, μεταξύ πολλών, αλλά ο υπάρχων και ότι η οποιουδήποτε άλλου θεού αποτελούσε.... Το περιβάλλον δεν μπορούσε να ανεχθεί αυτήν τη διδασκαλία και τον αντιμετώπισε με Τελικά, το 622 μ.Χ., ο Μωάμεθ εγκατέλειψε τη για μια άλλη πόλη, τη Το γεγονός αυτό ονομάζεται

δ) Ερωτήσεις διαζευκτικής απάντησης ή του τύπου “σωστό-λάθος”

Χαρακτηρίστε τις παρακάτω προτάσεις ως σωστές ή λανθασμένες, βάζοντας σε κύκλο το αντίστοιχο γράμμα (Σ για το σωστό, Λ για το λάθος).

1. Ο Μωάμεθ ήταν μια έντονα θρησκευτική φύση.	Σ	Λ
2. Το 632 είναι η αρχή του ισλαμικού ημερολογίου.	Σ	Λ
3. Η νηστεία είναι ένας από τους πέντε στύλους του Ισλάμ.	Σ	Λ
4. Η γυναίκα στο Ισλάμ θεωρείται μερικές φορές κατώτερη από τον άνδρα.	Σ	Λ
5. Στην προϊσλαμική Αραβία υπήρχε η πίστη στον Αλλάχ ως δημιουργό του κόσμου.	Σ	Λ

1.5. Συνδυασμός ερωτήσεων αντικειμενικού τύπου και ανοικτής απάντησης

A. Βάλτε σε κύκλο το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση και αιτιολογήστε σύντομα την επιλογή σας.

- Ο μονοθεϊσμός στο Ισλάμ αποδεικνύεται από την ομολογία πίστεως:
 - α. «Ο Αλλάχ και ο Μωάμεθ, ο προφήτης του είναι Ένας»
 - β. «Ένας είναι ο Αλλάχ και ο Μωάμεθ είναι ο προφήτης του»
 - γ. «Ένας είναι ο Αλλάχ και ο Μωάμεθ ο αντιπρόσωπός του»

.....
B. Χαρακτηρίστε τις παρακάτω προτάσεις ως σωστές ή λανθασμένες, βάζοντας σε κύκλο το αντίστοιχο γράμμα (Σ για το σωστό, Λ για το λάθος).
Αιτιολογήστε τις επιλογές σας

1. Η νηστεία στο Ισλάμ γίνεται το μήνα Ραμαντάν και κάθε Παρασκευή. Σ Λ
 2. Η προσευχή γίνεται πέντε φορές τη μέρα. Σ Λ
 3. Το Ισλάμ είναι μια θρησκεία και μια πολιτική πραγματικότητα. Σ Λ
-
.....

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΙΤΙ

1. Να γίνει παρουσίαση κεφαλαίων του Κορανίου από την έκδοση «Το ιερό Κοράνιο», εκδ. Δημιουργία, Αθήνα 1995.
2. Θρησκεία και πολιτική στο Ισλάμ με βάση το κείμενο του Ibn Khaldun, Προλεγόμενα, εκδ. Κάλβος, Αθήνα 1980.
3. Ισλαμικός φανατισμός με βάση το βιβλίο Τζων Λαφίν, Το σπαθί του Ισλάμ, εκδ. Μπουκουμάνης, Αθήνα 1991.
4. Να γίνει επίσκεψη σε ένα τζαμί της περιοχής (όπου υπάρχει) και να καταγραφεί το αρχιτεκτονικό σχέδιό του . Να αναγνωριστούν τα λειτουργικά του μέρη.

3. ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Πως είδαν οι βυζαντινοί λόγιοι και θεολόγοι το Ισλάμ.
2. Συζήτηση με μουσουλμάνους συμπολίτες μας για τη θρησκεία τους.
3. Το 30^ο κεφάλαιο του Κορανίου και τα ιστορικά γεγονότα που σχετίζονται με τις συγκρούσεις Αράβων και Βυζαντινών
4. Το προσκύνημα στη Μέκκα με βάση το βιβλίο του Slimane Zeghidour, Η καθημερινή ζωή στη Μέκκα από τον Μωάμεθ ως τις μέρες μας, εκδ. Παπαδήμα, Αθήνα 1993.
5. Η ισλαμική τέχνη.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 31

Το Ισλάμ (Β')

1. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

1.1. Ερωτήσεις ανάπτυξης

1. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά των δυο κλάδων του Ισλάμ;
2. Ποιος είναι ο σκοπός του Σουφισμού και πως επιτυγχάνεται;
3. Ποιες είναι οι δυνάμεις που διαμορφώνουν την εικόνα του σημερινού Ισλάμ;
4. Υπάρχει στις μέρες μας και στο χώρο της Δύσης ένα ρεύμα μεταστροφής πολλών ατόμων στο Ισλάμ και γιατί;

1.2. Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. Πως προέκυψαν οι δυο μεγάλοι κλάδοι των Σηιτών και των Σουνιτών;
2. Τι είναι το «ντικρ»;
3. Ποια είναι η σημασία που δίνει το σηιτικό Ισλάμ στο πρόσωπο του Ιμάμη;
4. Ποια είναι η εικόνα της επέκτασης του Ισλάμ μετά το θάνατο του Μωάμεθ;

1.3. Συνδυασμός ερωτήσεων ανάπτυξης και σύντομης απάντησης

1. Το Ισλάμ δέχτηκε την επίδραση χριστιανικών ασκητικών ιδεών.
 - α. Τι προέκυψε από αυτή την επιρροή;
 - β. Τι επιδίωξε και με ποιο τρόπο;
2. Η ευρωπαϊκή αποικιοκρατία στη Μ. Ανατολή διαμόρφωσε τη φυσιογνωμία του Ισλάμ.
 - α. Τι είναι εκείνο που προσείλκυσε την προσοχή των πολιτικών ηγετών στα νεότερα χρόνια;
 - β. Πώς διαμορφώνεται η εικόνα του σημερινού Ισλάμ;

1.4. Ερωτήσεις κλειστού ή αντικειμενικού τύπου

α) Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής

Να βάλετε σε κύκλο τη σωστή απάντηση.

1. Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό των Σουνιτών είναι:
 - α. η εμμονή τους στον Ιμάμη, που θεωρείται αρχηγός της θρησκείας
 - β. η εμμονή τους στο Κοράνιο, που θεωρείται θεμέλιο του Ισλάμ
 - γ. η εμμονή τους στο πρόσωπο του Χαλίφη, που θεωρείται ιερό πρόσωπο
2. Σκοπός του Σουφισμού είναι :
 - α. Η ένωση με τα υπερκόσμια πνεύματα
 - β. Η ένωση με τον Μωάμεθ, πνευματικά
 - γ. Η ένωση με το Θεό μέσω της εκμηδένισης του εγώ.

β) Ερωτήσεις αντιστοίχισης ή σύζευξης

Να ενώσετε με μια γραμμή τα στοιχεία της στήλης Α με τα στοιχεία της στήλης Β. (Σε κάθε στοιχείο της στήλης Α αντιστοιχεί ένα μόνο στοιχείο της στήλης Β)

A	B
Σουνίτες	Ιράν
Σηίτες	αλ-Μάχντι
Σουφισμός	διαλογισμός
Ιμάμης	Αραβες
Ντικρ	ένωση με το Θεό
	Πνεύμα
	Ουλεμάδες

γ) Ερωτήσεις συμπλήρωσης κενού

Να συμπληρώσετε τα κενά του αποσπάσματος που ακολουθεί, βάζοντας στην κατάλληλη θέση τις παρακάτω λέξεις:

Μωάμεθ, Κοράνιο, κλάδο, Ισλάμ, διαδοχή, Σουνιτών, στερεότητα, κληρονομική, κοινότητα

Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό των είναι η εμμονή στο, που θεωρείται θεμέλιο του Οι αποφάσεις παίρνονται με βάση την ομοφωνία της Τα δυο αυτά σημεία προσφέρουν και συνοχή στον Επίσης, θεωρούν ότι η του δεν χρειάζεται να είναι

1.5. Συνδυασμός ερωτήσεων αντικειμενικού τύπου και ανοικτής απάντησης

A. Κυκλώστε το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση, αιτιολογώντας με συντομία την απάντησή σας.

- Την ένωση με το Θεό πολλοί μυστικιστές του Ισλάμ προσπαθούν να επιτύχουν με:
 - α. άναρθρες κραυγές
 - β. τον στροβιλισμό γύρω από τον εαυτό τους
 - γ. απόκρυφες τελετουργίες

B. Χαρακτηρίστε τις παρακάτω ερωτήσεις ως σωστές ή λανθασμένες, βάζοντας σε κύκλο το αντίστοιχο γράμμα (Σ για το σωστό, Λ για το λάθος). Αιτιολογήστε τις επιλογές σας.

1. Με τη μορφή του Σουφισμού το Ισλάμ έχει
διαδοθεί στο χώρο της Δύσης. Σ Λ
2. Οι Τούρκοι είναι σιίτες. Σ Λ
3. Οι σιίτες θεωρούν τον Ιμάμη ως πηγή κάθε απόφασης. Σ Λ

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΙΤΙ

1. Να γίνει παρουσίαση κειμένων του Σουφισμού με βάση το βιβλίο του Ρέυνολντ Νίκολσον, Οι μυστικοί των Σούφι, εκδ. Πύρινος κόσμος, Αθήνα 1985
2. Να γίνει παρουσίαση του βιβλίου του Σαΐχ εν Ντιν Σααδή, Το Γκιουλιστάν ή ο κήπος των Ρόδων, εκδ. Ηριδανός, Αθήνα 1983.
3. Να γίνει εργασία για τον μεγάλο μυστικό του Ισλάμ Τζελαλαντίν Ρουμί με βάση τη μικρή συλλογή ποιημάτων του με τον τίτλο, Ο αγαπημένος, εκδ. Αρμός, Αθήνα 1995

3. ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Η ζωή και η διδασκαλία του Τζελαλαντίν Ρουμί με βάση το βιβλίο του Ι.Μ.Παναγιωτόπουλου, Μεβλανά ο εξαίσιος, εκδ. Παπαδημητρίου, Αθήνα 1982.
2. Ισλαμικές αιρέσεις με βάση το βιβλίο Λ. Μυστακίδου, Οι Αλεβήδες στη σύγχρονη Τουρκία, εκδ. Γόρδιος, Αθήνα 1997.
3. Θρησκευτικές μειονότητες στη Μ. Ανατολή με βάση το βιβλίο των L.Chabry-A. Chabry, Οι μειονότητες εθνικές και θρησκευτικές στη Μέση Ανατολή, εκδ. Θετίλη, Αθήνα 1987.
4. Μυστικιστική ποίηση με βάση το βιβλίο του Α. Καριώτογλου, Ορθοδοξία και Ισλάμ, εκδ. Δόμος, Αθήνα 1994.

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ 32

Ο Ινδουϊσμός (Α')

1. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

1.1. Ερωτήσεις ανάπτυξης

1. Ποια είναι η διδασκαλία του Ινδουϊσμού για το «Ντάρμα»;
2. Ποια είναι η έννοια της σωτηρίας στον Ινδουϊσμό;
3. Ποια είναι η αντίληψη για τον κόσμο σύμφωνα με τις Ουπανισάδες;
4. Ποια είναι η κοινωνική διαστρωμάτωση που επέβαλε η βεδική θρησκεία;

1.2. Ερωτήσεις σύντομης απάντησης

1. Τι είναι σασάρα;
2. Τι είναι κάρμα;
3. Τι είναι η βεδική θρησκεία;
4. Ποια η σημασία του Ντάρμα;

1.3. Συνδυασμός ερωτήσεων ανάπτυξης και σύντομης απάντησης

1. Η σειρά των βιβλίων του Ινδουϊσμού που ονομάζονται Ουπανισάδες προβάλλουν μια ιδιαίτερη κοσμοθεωρία.
 - α. Πώς αντιλαμβάνονται τον κόσμο;
 - β. Ποιες βασικές έννοιες αποτελούν τη δομή του κοσμοείδωλου που εισάγουν και ποιος ο ρόλος τους στην αναζήτηση της λύτρωσης;
2. Βασικό αίτημα στον Ινδουϊσμό είναι η λύτρωση του ανθρώπου.
 - α. Σε τι συνίσταται η λύτρωση;
 - β. Είναι κατά τη γνώμη σας το έργο της λύτρωσης μια καθαρά ατομική προσπάθεια και πως φαίνεται αυτό;

1.4. Ερωτήσεις κλειστού ή αντικειμενικού τύπου

α) Ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής

Να βάλετε σε κύκλο τη σωστή απάντηση.

1. Η ιστορία του Ινδουισμού ξεκινά από τον πολιτισμό που ήκμασε με κέντρο την κοιλάδα του Ινδού από το :
 - α. 1500 ως το 1200 π.Χ.
 - β. 1200 ως το 220 μ.Χ.
 - γ. 3000 ως το 1500 π. Χ.
2. Μια από τις κάστες του Ινδουισμού ήταν:
 - α. η κάστα των ναυτικών
 - β. η κάστα των καλλιεργητών
 - γ. η κάστα των μάγων

β) Ερωτήσεις αντιστοίχισης ή σύζευξης

Να ενώσετε με μια γραμμή τα στοιχεία της στήλης Α με τα στοιχεία της στήλης Β. (Σε κάθε στοιχείο της στήλης Α αντιστοιχεί ένα μόνο στοιχείο της στήλης Β)

A	B
Άριοι	ανακύκληση
Ντάρμα	γιορτές
Ουπανισάδες	απελευθέρωση
Σαμσάρα	κάστες
Κάρμα	παγκόσμια τάξη
Μούκτι	πράξη
	μετάνοια
	Μπράχμαν

γ) Ερωτήσεις συμπλήρωσης κενού

Να συμπληρώσετε τα κενά του αποσπάσματος που ακολουθεί, βάζοντας στην κατάλληλη θέση τις παρακάτω λέξεις:

Βέδες, θυσία, μαγικής, ουρανός, αρχαίων, φωτιά, ιερών, θρησκεία, καταιγίδας, λατρευτικής, εποχή, βεδική, πόλεμου, δημιουργεί, πολυθεϊστική

Η θρησκεία των Αρίων ήταν, όπως εκείνη των Ελλήνων ή των Ρωμαίων. Πηγή πληροφοριών για τη θρησκεία αυτή αποτελεί μια σειρά βιβλίων που ονομάζονται, οι οποίες γράφηκαν από το 1500 ως το 1000 π.Χ. Από το όνομά τους η, όπως και η αυτή, ονομάζεται..... Θεοί ήταν ο, κάτοχος της δύναμης που τον κόσμο, ο ήλιος, η, ο θεός της....., της γονιμότητας αλλά και του κ.ά. Στη βεδική θρησκεία κέντρο της δραστηριότητας αποτελεί η προς τους θεούς.

δ) Ερωτήσεις διαζευκτικής απάντησης ή του τύπου “σωστό-λάθος”

Χαρακτηρίστε τις παρακάτω προτάσεις ως σωστές ή λανθασμένες, βάζοντας σε κύκλο το αντίστοιχο γράμμα (Σ για το σωστό, Λ για το λάθος).

1. Κέντρο της βεδικής θρησκείας είναι η θυσία προς τους θεούς.	Σ	Λ
2. Η βεδική θρησκεία είναι βασικά μονοθεϊστική.	Σ	Λ
3. Στις Ουπανισάδες ο κόσμος είναι κάτι καλό.	Σ	Λ
4. Μούκτι είναι η πράξη.	Σ	Λ
5. Ο Ινδουϊσμός είναι μια συμπαγής θρησκευτική διδασκαλία.	Σ	Λ

1.5. Συνδυασμός ερωτήσεων αντικειμενικού τύπου και ανοικτής απάντησης

Κυκλώστε το γράμμα που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση, αιτιολογώντας με συντομία την απάντησή σας.

1. Η κοινωνική και θρησκευτική ζωή κάθε τάξης στον Ινδουισμό, όταν εισέβαλαν οι Άριοι στην Ινδία ρυθμιζόταν:
 - α. από νόμους που καθόριζαν οι πολιτικοί ηγέτες
 - β. από ένα σύνολο κανόνων που καθόριζαν οι βραχμάνοι
 - γ. από ένα σύνολο κανόνων που καθόριζε η γενική συνέλευση των πιστών

2. Τη μορφή με την οποία θα μετενσαρκωθεί κάθε άτομο την καθορίζει:
 - α. ο θεός
 - β. το Άτμαν
 - γ. οι πράξεις από την προηγούμενη ζωή

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΠΙΤΙ

1. Γνωριμία με τον ινδουϊστικό τρόπο ζωής και σκέψης με βάση το βιβλίο του Ραμπιντρανάθ Ταγκόρ, Το σπίτι και ο κόσμος.
2. Να παρουσιαστούν κείμενα από το ιερό βιβλίο του Ινδουισμού Μπαγκαβάτ Γκιτά, εκδ. Δωδώνη.
3. Η έννοια του Μπράχμαν με βάση την ανθολόγηση κειμένων από το βιβλίο Βέδες, εκδ. Δωδώνη.

3. ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Ο ινδολόγος Νικόλαος Γαλανός (19⁰⁵ αι.) και οι μεταφράσεις του στα ιερά κείμενα του Ινδουισμού.
2. Η λατρεία στον ινδουισμό.
3. Η έννοια της λύτρωσης στον Ινδουισμό με βάση τη Μπαγαβάτ Γκιτά.